

Засновники: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Національна юридична бібліотека.
Заснований у 2011 році. Видається раз на місяць.
Головний редактор В. Горвий
Редакційна колегія: Н. Іванова (заступник головного редактора), Т. Горенко, Ю. Половинчак
Адреса редакції: НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна

ЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ: нові орієнтири і ризики

Інформаційно-аналітичний бюлетень
на базі оперативних матеріалів/

№ 10
(жовтень 2013 р.)

ЗМІСТ

Законодавчі ініціативи та соціум	2
<i>Трансфертне ціноутворення</i>	2
<i>А. Березельський, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ</i>	2
Податкові новації	2
<i>О. Єфімов, доцент кафедри цивільного та трудового права Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана, канд. юрид. наук, аудитор</i>	5
Трансфертні ціни та відповідальність за порушення їх застосування	5
Утилізаційний збір	10
<i>А. Блажкевич, наук. співроб. НЮБ НБУВ, канд. іст. наук</i>	10
Чи буде скасовано в Україні утилізаційний збір на автомобілі?	10
Фінанси	15
<i>Обзор валютного рынка в Украине за октябрь, прогноз на ноябрь</i>	15
<i>Обзор валютного рынка в Украине за октябрь 2013 г.</i>	15
<i>Т. Горенко, ст. науч. сотр. «СІАЗ» НБУВ, канд. екон. наук</i>	19
Основные тенденции деятельности валютного рынка и прогноз на ближайшую перспективу в разрезе сложившейся международной обстановки	19
<i>Л. Присяжна, наук. співроб. НЮБ НБУВ</i>	27
Конвертація валютних переказів зробить гривню сильніше?	27
Моніторинг законодавства	31

КИЇВ 2013

Законодавчі ініціативи та соціум

Трансфертне ціноутворення

А. Березельський, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Податкові новації

26 вересня в прес-центрі Інформаційного агентства «Українські новини» відбувся експертний круглий стіл на тему: «Податкові новації: що потрібно поліпшити в законі про трансфертне ціноутворення?».

Провідні фахівці з питань податків і державних фінансів обговорювали Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення», його значення для бізнесу й бюджету країни, а також зміни, які необхідно внести до законодавства для ефективного функціонування документа.

Під час круглого столу виступили:

– Р. Вахітов, партнер, голова податкової практики Baker Tilly Ukraine;

– В. Котенко, партнер, голова податкової і юридичної практики EY в Україні;

– Я. Абрамов, старший юрист Integrates.

Крім того, до участі в дискусії були запрошені експерти провідних аналітичних центрів і дослідних інститутів і фахівці з оподаткування й державних фінансів.

Відомо, що Верховна Рада прийняла закон про трансфертне ціноутворення (законопроект № 2515) 4 липня, а Президент В. Янукович схвалив документ 31 липня.

Міністерство доходів і зборів вважає, що після вступу в силу цього закону додаткові надходження до держбюджету можуть становити близько 20 млрд грн протягом найближчих трьох років. Зокрема, про це заявив О. Клименко під час відкриття першого засідання Ради з питань стимулювання інвестицій. За словами міністра, представлений документ відповідає всім європейським нормам. Закон передбачає підтримку бізнесу, залучення додаткових коштів до бюджету без зайвого податкового тиску. Він переконаний, що ухвалення законопроекту в першому читанні – це перемога і для уряду, і для бізнесу. Насамперед тому, що документ дає визначення поняттю «трансфертне ціноутворення» та встановлює механізми податкового контролю і стратегію його виконання. «Перша точка прибутку повинна оподатковуватися там, де є виробничі потужності. Другий момент – це боротьба з відтоком капіталу, робота з офшорами та іншими пільговими територіями оподаткування», – підкреслив О. Клименко.

Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення», що набрав чинності 1 вересня 2013 р., є важливим для розвитку цивілізованих відносин бізнесу й держави. Таку думку висловили експерти під час круглого столу на тему: «Податкові новації: що потрібно покращити в законі про трансфертне ціноутворення?».

Ідея хороша, але, як це в нас зазвичай буває, етап реалізації не є бездоганим. Тому завданням круглого столу було надати ідеям і пропозиціям щодо цього задуму такого вигляду, щоб він дійсно став ефективним інструментом, який сприяв би як розвитку економіки в цілому, так і розвитку українського бізнесу. На думку партнера, керівника податкової та юридичної практики ЕУ в Україні В. Котенка, законодавство про трансфертне ціноутворення підштовхне бізнес до самодисципліни. «Стає зрозуміло, що Закон уже навряд чи буде скасовано, тобто операції повинні ставати дедалі більш прозорими», – переконаний експерт.

Як зазначив радник ЮК Integrites Я. Абрамов, й іноземний, й український бізнес, який звертається сьогодні до юристів за консультаціями щодо законодавства про трансфертне ціноутворення, розуміє, що механізми Закону будуть рано чи пізно відпрацьовані й приведені у відповідність до європейських норм. «Вони розуміють, що вести бізнес доведеться прозоро, і вже сьогодні починають до цього готуватися. Дедалі менше стає інформації, що є комерційною таємницею, питання доступу до даних з боку податкових органів стає все менш проблемним», – підкреслив він.

Отже, бізнес легалізуватиметься, а той обсяг інформації, що розкриватиметься, буде фактично «білим». Інша справа, якщо бізнес виявиться неготовим до таких змін і «стане на диби». Особливо, враховуючи вже існуючий досвід, коли податкова відпрацьовує свої нововведення для бізнесу за принципом «а давайте спробуємо». Тому для підвищення ефективності застосування нового Закону документ потребує істотного доопрацювання та роз'яснення ряду положень. Однією з ключових змін має стати запровадження принципу «глобального методу» формування звітності для пов'язаних компаній. На думку В. Котенка, структура економіки України така, що більшість великих підприємств будуть певним чином пов'язані між собою у групах. «Упровадження консолідованої звітності дасть можливість спростити як контроль такого бізнесу, так і ведення ним обліку, мінімізувавши ризики порушень», – зазначив він.

Однак зрозуміло, що одразу створити ідеальний закон для всіх зацікавлених сторін неможливо. Так, за словами голови податкової практики аудиторської компанії Baker Tilly Ukraine Р. Вахітова, в українському законодавстві про трансфертне ціноутворення необхідно чітко прописати інститут консолідованого платника податків. Інститут консолідації платників податків створюється з метою об'єднання податкової бази з податку на прибуток для взаємозалежних організацій. Консолідована група платників податків утворюється на добровільній основі з метою сплати податку, виходячи із загального фінансового результату по групі.

Експерт зазначив, що запровадження такого інституту насамперед спростить життя всім суб'єктам економічних відносин, особливості бізнесу. «Якщо дивитися на це з точки зору загального економічного ефекту для бізнесу, то теоретично він повинен бути нейтральним. Якщо у вас є прибуткові компанії і збиткові та ви просто складаєте ті податки і збори, які вони повинні заплатити, то ефект буде однаковий, але угоди між цими

компаніями будуть об'єднуватися, і, замість 100 податкових звітів, буде один», – наголосив Р. Вахітов. Як позитивний приклад експерт навів досвід Російської Федерації, у якій інститут консолідованого платника податків з'явився разом з прийняттям закону про трансфертне ціноутворення. «У Росії вже з'явилося понад 2 тис. таких фіскальних одиниць. Аби не плодити звіти за угодами між взаємозалежними особами всередині країни, є сенс об'єднати компанії в одну групу і звітувати як єдиний платник податків, тобто демонструвати результати як єдине підприємство», – упевнений партнер, керівник податкової практики Baker Tilly Ukraine Р. Вахітов.

Також необхідною зміною в законі про трансфертне ціноутворення є визначення більш чітких джерел визначення так званої звичайної ціни – ціни товарів (робіт або послуг), яка визначається сторонами договору відповідно рівню ринкових цін, якщо інше не встановлено кодексом. На думку Р. Вахітова, документ потрібно коригувати в частині джерел отримання інформації податковою службою про трансфертні ціни контрагентів, принципи визначення таких цін і зіставні операції для контролю. «Нині такі джерела віддані на відкуп Кабміну, немає чіткого розуміння, що будуть використовуватися загальноприйняті у світі бази даних. Є лише відсилання, наприклад, до видань Міндоходів, котирувань Аграрної біржі. Це створює певну непередбачуваність подій для бізнесу», – сказав експерт.

Разом з тим, згідно із Законом, тепер на бізнес покладається новий обов'язок: повідомляти в Міндоходів про операції між пов'язаними особами та з резидентами зарубіжних низькоподаткових юрисдикцій (країн, де рівень податку на прибуток мінімум на 5 % нижчий, ніж в Україні, а не лише з резидентами офшорів), що перевищують 50 млн грн на рік по одному контрагенту. Великий бізнес також буде зобов'язаний документально обґрунтувати ринковий рівень цін у таких угодах.

Як зазначив радник ЮК Integrites Я. Абрамов, практика тієї ж Росії, де сума практично аналогічна українській введена все ж таки з певною градацією. Тому для України сума в 50 млн не є обґрунтованою і незрозуміло звідки взялася. Але головне питання – це обсяг і форма звітності. Які штрафні санкції будуть у випадку ненадання звіту? Чи буде готова українська податкова для створення відповідної системи звітності? Чи забезпечена вона відповідними технічними ресурсами для подачі електронної звітності? На скільки в обличчі Міністерства доходів та зборів податкова готова виділити кошти для залучення відповідних експертів?

Ще постає питання податкових перевірок. Особливо щодо періоду таких перевірок. Знову для прикладу було взято досвід нашого північного сусіда (РФ). Там був встановлений період, коли податкова має право реєструвати перевірки заднім числом, і відповідні критерії, яких поки що в Україні не існує. Тобто відсутні критерії, за якими прийматимуться дані звітності за 2013 р. – як перехідний період. Тому, як зазначив радник ЮК Integrites Я. Абрамов, для того щоб врахувати всі запропоновані зміни, фактична дія Закону має бути перенесена як мінімум на початок 2014 р. «Насамперед це пов'язано з необхідністю лібералізації штрафних санкцій, які

передбачені сьогоднішнім варіантом документа, а також принципів і правил проведення податкових перевірок. Крім того, постає питання контролю податковою того, що відбувалося в 2013 р., після подачі першої звітності в 2014 р. Це те, що має бути переглянуто окремо», – резюмував Я. Абрамов.

Отже, закон про трансфертне ціноутворення потребує певного коригування. Ще досить багато білих плям. Як зауважив Р. Вахітов, у Росії за півроку аналогічний закон «перелопатили» так, що не залишилося жодного живого пункту. Тобто в кінцевому варіанті початкова та доопрацьована версія закону – це абсолютно різні документи.

Невирішеною залишається технічна та кадрова проблема – нікому займатися на підприємствах цією справою. Бізнес не готовий до таких швидких змін. Самі податкові органи ще не готові. Важко повірити що до 1 вересня вони стануть настільки професійними в нових критеріях системи трансфертного ціноутворення.

Проблема пов'язаних осіб та інституту консолідації платників податків. Яким чином контролюватимуться операції в перехідні періоди? Можливі судові тяганини, не зважаючи на те, що нині судова система підтримує платників податків. Це неточна наука, немає єдиної вірної ціни. Тому найбільшочішою частиною нововведень буде саме практика застосування цього Закону.

Багато хто погодився з тим, що закон про трансфертне ціноутворення, безумовно, потрібний, однак терміни набрання ним чинності варто перенести як мінімум до початку наступного року, на заважаючи на те, що він уже був перенесений (поправка № 446) на 1 вересня 2013 р. замість 1 липня, як пропонувалося раніше.

Як зазначили експерти, довести його до потрібного вигляду цілком реально. Тому непогано було б ще якось зібратися за таким круглим столом і обговорити ці питання докладніше. Якщо в інших країнах від закону про трансфертне ціноутворення вбачають користь, чому б це не реалізувати і в Україні?.. *(Роботу написано з використанням матеріалів таких джерел: lubnyrada.com.ua, ukranews.com, finance.rbc.ua, minfin.com.ua, Itv.com.ua, dt.ua, rada.gov.ua).*

О. Єфімов, доцент кафедри цивільного та трудового права Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана, канд. юрид. наук, аудитор

Трансфертні ціни та відповідальність за порушення їх застосування

З 1 вересня в Україні діють трансфертні ціни. За таким «занадто розумним» терміном криється лише давно відома система визначення звичайної ціни товарів і/або результатів робіт (послуг) в операціях, які

Податковим кодексом України (далі – ПКУ ¹) вважаються **контрольованими**. Тобто трансфертне ціноутворення – це, по суті, оновлений, модернізований старий механізм застосування звичайних цін. І застосовуватиметься цей механізм відтепер не навмання податківцями, а лише щодо цін в операціях, які відповідають ознакам контрольованих операцій.

Контрольовані операції: що це?

Якщо порівнювати зі звичним сприйняттям платниками податків і податківцями цін у договорах, то слід вказати, що контрольовані операції – це ті операції, у яких податківці, зазвичай, ставлять під сумнів об'єктивність ціни та намагаються застосувати так звані звичайні ціни. Відповідно до ПКУ такий сумнів є можливим лише щодо контрольованих операцій, якими є:

- будь-які господарські операції з придбання (продажу) товарів (робіт, послуг), що здійснюються платниками податків з **пов'язаними особами – нерезидентами**;

- господарські операції з придбання (продажу) товарів (робіт, послуг), що здійснюються платниками податків з **пов'язаними особами – резидентами**, якщо такі пов'язані особи – резиденти:

- задекларували від'ємне значення об'єкта оподаткування з податку на прибуток за попередній податковий (звітний) рік;
- застосовують спеціальні режими оподаткування станом на початок податкового (звітного) року;
- сплачують податок на прибуток підприємств і/або ПДВ за іншою ставкою, ніж базова (основна), що встановлена відповідно до ПКУ;
- не були платниками податку на прибуток підприємств і/або ПДВ станом на початок податкового (звітного) року;

- операції, однією зі сторін яких є **нерезидент**, зареєстрований у державі (на території), у якій ставка податку на прибуток (корпоративний податок) на п'ять і більше відсотків нижча, ніж в Україні, або який сплачує податок на прибуток (корпоративний податок) за ставкою на п'ять і більше відсотків нижчою, ніж в Україні.

Крім наведених вище ознак щодо суб'єктного критерію контрольованих операцій, ПКУ вводить також **кількісний критерій**: указані операції визнаються контрольованими за умови, що загальна сума **здійснених** таких операцій платника податків з **кожним контрагентом** дорівнює або перевищує 50 млн грн (без урахування податку на додану вартість) за відповідний календарний рік. Тобто якщо податківці виявлять заниження (відносно звичайної) платником податку ціни реалізації на користь якогось контрагента і віднайдуть ознаки «пов'язаності» таких осіб, то операції на суму 49 999 999,99 грн з таким контрагентом не вважатимуться контрольованими й застосовувати до них трансфертні ціни податківці не матимуть права.

¹ Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (прим. авт.).

Отже, щоб уникнути ризику виникнення конфлікту з податківцями, варто відслідковувати як суб'єктний склад таких операцій, тобто цікавитися особливостями оподаткування контрагента, і «пов'язаний» характер відносин з ним, а можна контролювати загальну суму операцій з кожним таким контрагентом. Наблизившись до межі у 50 млн грн варто зупинитися та не здійснювати більше таких операцій, або ж варто бути готовим обґрунтувати «трансфертну» ціну.

Як визначаються ціни в контрольованих операціях?

Для того щоб контроль за контрольованими операціями мав певні податкові (фіскальні) наслідки, застосовуються певні **методи визначення ціни** в таких операціях. У найпростішому розумінні такі «трансфертні» ціни застосовуються для того, щоб оподатковувати контрольовані операції за ними, а не за цінами, вказаними в договорах.

До методів визначення ціни із зазначеною метою ПКУ відносить методи: порівняльної неконтрольованої ціни (аналогів продажу); ціни перепродажу; «витрати плюс»; чистого прибутку; розподілення прибутку. Із зазначених методів обирається той, який найповніше враховує повноту й достовірність вихідних даних, обґрунтованість коригування, що здійснюється з метою забезпечення зіставлення умов проведення контрольованої та зіставних операцій. При цьому ПКУ визнає операції зіставними, якщо вони здійснюються в однакових комерційних і/або фінансових умовах з контрольованою операцією.

Допускається використання комбінації двох і більше методів. При цьому платнику податку ПКУ надає право використовувати будь-який метод, який він обґрунтовано вважає найбільш прийнятним для нього. Виключенням з цього правила є випадок, коли існує можливість застосування **методу порівняльної неконтрольованої ціни (аналогів продажу)** і будь-якого іншого методу одночасно. У цьому разі повинен застосовуватися метод порівняльної неконтрольованої ціни (аналогів продажу), а не будь-який інший.

Наслідки здійснення контрольованих операцій.

До наслідків здійснення контрольованих операцій ПКУ відносить обов'язок платників податків, які протягом звітного періоду здійснювали контрольовані операції, **подавати звіт про контрольовані операції** до Міністерства доходів і зборів до 1 травня року, наступного за звітним. Цей звіт повинен подаватися **засобами електронного зв'язку в електронній формі** з дотриманням вимог закону щодо електронного документообігу та електронного цифрового підпису. Форма такого звіту (уточнюючого звіту) встановлюється тим же Міністерством доходів і зборів.

Якщо платник податку звітував не про всі контрольовані операції чи взагалі не звітував про них і місцева ДПІ під час виконання нею функцій податкового контролю виявила факти проведення таким платником податків контрольованих операцій, про які звіт не подано, вона надсилає **повідомлення про виявлені контрольовані операції** до Міністерства доходів і зборів. Безпосередньо платник податків, стосовно якого таке повідомлення

направлено, також інформується податківцями в **10-денний термін** з дня його надсилання до Міністерства доходів і зборів.

Реакція Міністерства доходів і зборів на таке повідомлення полягає в тому, що воно надсилає платнику податків **запит про такі виявлені податківцями контрольовані операції**. Такий запит не може бути надісланий раніше, ніж платник податків вправі звітувати про такі операції, тобто не раніше 1 травня року, що слідує за звітним. Отримавши такий запит, платник податку протягом місяця зобов'язаний подати первинну документацію щодо окремих контрольованих операцій, зазначених у запиті, та іншу документацію для обґрунтування відповідності договірних цін вказаної контрольованої операції рівню звичайних цін. Дещо більший обсяг інформації у цьому разі повинен надавати на такий запит великий платник податків. Її обсяг визначено п. 39.4.8 ст. 39 ПКУ.

У тому разі, якщо на запит платник податків подав документацію не в повному обсязі та/або було встановлено відхилення ціни контрольованої операції від звичайної ціни за результатами моніторингу цін у контрольованих операціях, Міністерство доходів і зборів надсилає такому платнику податків запит з вимогою **додатково подати протягом 30 календарних днів** документацію та/або **обґрунтування визначення звичайної ціни такої операції**.

Ще одним наслідком здійснення контрольованих операцій, щодо яких у податківців виникли запитання до платника податку, є проведення спеціальних перевірок – **перевірок контрольованих операцій**. Підставами для таких перевірок є:

- а) надсилання повідомлення про виявлені контрольовані операції;
- б) виявлення за результатами моніторингу відхилення цін контрольованої операції від рівня звичайних (ринкових) цін;
- в) неподання платником податку звіту про контрольовані операції;
- г) неподання платником податків або подання з порушенням вимог ПКУ документації про контрольовані операції.

Таку перевірку проводять співробітники місцевих ДПІ. Їх очолює посадова особа Міністерства доходів і зборів. Про таку перевірку платника податків податківці повинні повідомити не пізніше 10-ти днів до її початку та одночасно направити йому **запит про надання документів**, що підтверджують здійснення фінансово-господарських операцій. ПКУ забороняє під час проведення такої перевірки перевіряти додержання інших вимог податкового чи іншого законодавства. Аналогічним чином під час проведення документальної планової перевірки платника податків ПКУ забороняє перевіряти питання трансфертного ціноутворення.

Тривалість перевірки контрольованих операцій не повинна перевищувати шести місяців.

За результатами перевірки податківці складають **акт** (якщо виявлено порушення щодо застосування трансферних цін) або **довідку** (якщо таких порушень не виявлено). На акт платник податку в разі незгоди з висновками перевірки або фактами та даними, викладеними в акті, має право подати свої

заперечення протягом 30 календарних днів з дня отримання цього акта. При цьому платник податків має право подати разом із запереченнями або в погоджений термін документи (їхні завірнені копії), що підтверджують обґрунтованість заперечень. Такі заперечення повинні бути розглянуті податківцями протягом 10 робочих днів, що настають за днем їх отримання, а платнику податків повинна бути надіслана відповідь у порядку, визначеному ПКУ для надсилання (вручення) податкових повідомлень-рішень.

Далі відбувається вже звична процедура отримання платником податків податкового повідомлення-рішення та його оскарження в адміністративному чи судовому порядку. На вибір скаржника.

Платник податку, який сам переконався в тому, що помилився із застосуванням трансфертної ціни, має право здійснити **самостійне коригування ціни контрольованої операції і сум податкових зобов'язань**. Таке коригування проводиться платником податків протягом календарного року шляхом відображення в податковій декларації або шляхом подання відповідних уточнюючих розрахунків у порядку, визначеному ПКУ. При цьому сума заниження податкового зобов'язання (недоплати), розрахована в результаті здійснення платником податків самостійного коригування податкових зобов'язань, повинна бути сплачена у термін не пізніше граничного терміну сплати відповідного податку за податковий період, у якому таке коригування було здійснено.

Якщо в результаті самостійного коригування чи дій податківців були донараховані податкові зобов'язання такому платнику, то його контрагент також має право відкоригувати свої податкові зобов'язання в протилежний бік – у бік зменшення. Таке коригування в ПКУ називається **пропорційним коригуванням**.

Якщо таке пропорційне коригування було здійснено платником податків на підставі податкового повідомлення-рішення про донарахування податкових зобов'язань його контрагентові та таке повідомлення-рішення потім було скасовано під час його оскарження, то платник податків, що здійснив пропорційне коригування, проводить тепер **зворотне коригування**, підставою для якого є повідомлення Міністерства доходів і зборів. До такого повідомлення повинні додаватися розрахунок зворотного коригування та копія відповідного судового рішення про скасування рішення про нарахування податкових зобов'язань. Термін для проведення зворотного коригування 20 днів з моменту отримання повідомлення. При цьому платник податків, який здійснює зворотне коригування, не вважається порушником податкового законодавства і штрафні санкції йому не нараховуються.

Узгодження трансфертних цін.

Новелою ПКУ є можливість для великих платників податків узгодити трансфертні ціни. Узгодження цін у контрольованих операціях – це процедура між великим платником податків і Міністерством доходів і зборів, під час якої узгоджується порядок визначення цін у контрольованих операціях на обмежений термін на підставі відповідного договору.

За результатами узгодження цін у контрольованих операціях укладається *договір*, який підписується керівником великого платника податків або його уповноваженою особою та Міністром доходів і зборів (його заступником). Цей договір має односторонній характер, тобто обов'язки виникають лише в платника податків.

Відповідальність у сфері трансфертних цін.

Застосування трансфертних цін має і свої особливості щодо відповідальності за його неправильне вчинення. Так, якщо платник податку *не подав звіт про проведені ним протягом року контрольовані операції*, він має сплатити штраф у розмірі 5 % від загальної суми контрольованих операцій. Якщо виходити з кількісного критерію контрольованої операції в 50 млн грн на одного контрагента, то мінімальний штраф становитиме 2,5 млн грн.

Великий платник податків, який не виконав вимог щодо *подання документації про контрольовані операції, запитаної Міністерством доходів і зборів*, має сплатити штраф у розмірі 100 мінімальних зарплат.

На зазначені штрафи не поширюється фактичне звільнення від штрафних санкцій, встановлене п. 20 підрозділу 10 «Інші перехідні положення» розд. XX «Перехідні положення». Так, відповідно до вказаної норми, штрафні санкції за порушення норм ПКУ щодо застосування трансфертних цін, вчинені в період з 1 вересня 2013 р. по 1 вересня 2014 р., застосовуються в розмірі 1 грн за кожне порушення.

Тобто нараховувати самі податкові зобов'язання з податку на прибуток і ПДВ за порушення законодавства про трансфертне ціноутворення податківці мають право та, швидше за все, ретельно його реалізуватимуть. А от штрафні санкції щодо таких донарахованих податкових зобов'язань, встановлені ст. 123 ПКУ у вигляді штрафу в 25 % від донарахованих сум податкового зобов'язання та 50 % у разі повторного протягом 1095 днів донарахування, до 1 вересня наступного року не застосовуватимуться.

Утилізаційний збір

А. Блажкевич, наук. співроб. НЮБ НБУВ, канд. іст. наук

Чи буде скасовано в Україні утилізаційний збір на автомобілі?

З 1 вересня в Україні вступив у силу новий екологічний податок на утилізацію автомобілів, знятих з експлуатації. Згідно із Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу про ліквідацію коефіцієнтів, які застосовуються до ставок екологічного податку за утилізацію знятих з експлуатації транспортних засобів», ініційованим Кабінетом Міністрів, реформа буде дуже простою: з 1 січня 2014 р. екологічний податок буде єдиним для авто всіх типів та обсягів двигунів, нових і вживаних.

Водночас діятиме тільки ставка екологічного податку (5,5 тис. грн для легкових авто та 11 тис. грн для вантажівок й автобусів).

Це все, що планують змінити в діючих з 1 вересня 2013 р. двох «утилізаційних законах» – № 421-VII «Про утилізацію знятих з експлуатації транспортних засобів» і № 422-VII «Про внесення змін до Податкового кодексу щодо оплати екологічного податку за утилізацію знятих з експлуатації транспортних засобів». Водночас, за даними AUTO-Consulting, готується ще один законопроект, у якому імпортерам також нададуть можливість створювати утилізаційні центри, а отже, теоретично отримати пільги зі сплати екологічного податку.

За задумом чиновників, ці реформи повинні зняти напруженість із СОТ, ЄС і виграти час для переговорного процесу. Логіка така: Україна відреагувала на критику, зняла дискримінацію імпортерів, а значить, не порушує норм СОТ. Нагадаємо, що ліквідувати коефіцієнти до ставки екологічного податку вимагав і Президент України В. Янукович у своєму дорученні Кабінету Міністрів.

Уряд України працює над усуненням норм, що суперечать вимогам Світової організації торгівлі. Про це заявив урядовий уповноважений з питань європейської інтеграції В. П'ятницький. «За напрямками, де рішення приймаються на рівні уряду – відносно коксу, коксівного вугілля, а також захисних заходів щодо автомобілів, рішення будуть прийняті найближчим часом», – сказав В. П'ятницький. Крім того, за його словами, проводиться робота над змінами закону про утилізаційний збір. Перегляд цієї норми в компетенції Верховної Ради, додав чиновник.

В. П'ятницький уточнив, що йдеться не про відмову від цих заходів, а про приведення їх у відповідність з буквою норм СОТ. «Коли говорять про вирішення проблеми утилізаційного збору, завжди обговорюють дві версії: відмова від нього або поширення на всіх. Однак ми можемо піти й іншим шляхом. Зокрема, дати можливість автоімпортерам відкривати утилізаційні потужності в Україні», – заявив він. За словами уповноваженого з питань європейської інтеграції, такий варіант не тільки усуне дискримінацію, а й допоможе підтримати наповнення держбюджету, також сприятиме поліпшенню екологічної ситуації. При цьому чиновник не став уточнювати, чи є цей варіант остаточним.

Фактично в уряді визнають порушення норм СОТ і виявляють бажання скасувати дискримінаційні заходи. Нагадаємо, їх скасування є одним з ключових вимог «списку Фюле», виконання яких є обов'язковим для підписання Євросоюзом Угоди про асоціацію з Україною. Невдоволення ЄС викликає введене у квітні захисне спеціальне мито на імпорт легкових автомобілів з робочим об'ємом двигуна 1–1,5 л і 1,5–2,2 л у розмірі 6,46–12,95 %, а також введений у вересні утилізаційний збір з автомобілів, від сплати якого можуть бути звільнені національні виробники, що відкрили власні утилізаційні центри.

Таким чином, після цих ініціатив стало зрозуміло, що Україна не має наміру відмовлятися від утилізаційного збору, але не хоче йти шляхом Росії і

поширювати його й на вітчизняних виробників, а вирішила діяти по-іншому: дати можливість й імпортерам отримати пільги, виконавши ряд умов, нарівні з українськими автовиробниками.

Проте в цьому законопроекті, на думку експертів, немає виконання й інших пунктів доручення Президента Кабміну. Зокрема, В. Янукович доручав передбачити захист прав та економічних інтересів власників, які передають на утилізацію транспортні засоби, у частині компенсації їх вартості. «На сьогодні взагалі не зрозуміло, навіщо людям здавати автомобілі в утиль, якщо вони за це не отримують компенсації. Були й інші вимоги», – повідомляють експерти.

Автомобільний ринок України впаде в нинішньому році на 15 %. Недоступними для українців автомобілі стають через спецмита на іномарки, а також введення утилізаційного збору. У свою чергу, обсяг автокредитування цього року знизиться на 10 %. Такий прогноз озвучив 25 жовтня автодилер Porsche Finance Group. У компанії стверджують, що жовтень за результатами продажів, у тому числі в кредит, буде значно гіршим за вересень. «Усі бажаючі придбали автомобіль до введення утильзбору. У вересні купувалися ще раніше ввезені автомобілі, тобто ті, які були в наявності», – цитує главу правління Porsche Finance Group Й. Графа «Дело».

За словами директора департаменту продажів через альтернативні канали та партнерів ПАТ «Креді агріколь банк» Р. Буніча, істотний вплив на ринок кредитування машин здійснить безпосередньо утилізаційний збір – саме він знижує купівельний інтерес і продажі в цілому. «У кредитуванні ціна машини, як правило, є другим чинником (за інших рівних) – тут клієнт дивиться на процентну ставку, яка на певний момент приваблива й стабільна», – прокоментував Р. Буніч.

Опитані Delo.UA банки відмовляються давати будь-які коментарі щодо ситуації на ринку автокредитування. Хоча ще навесні банки декларували рекордний попит на фінансування покупки авто. Так, «Укрсоцбанк» повідомляв, що у квітні видав позик на купівлю авто в 1,7 раза більше, ніж у березні. Аналогічну динаміку задекларував «Кредобанк», який у квітні видав позик на купівлю авто на 39 млн грн, що в 1,6 раза більше, ніж у березні. До речі, крім утилізаційного збору, який істотно знизив попит на автомобілі, восени ставки за кредитами пережили сезонне зростання. Швидше за все, у сукупності ці два чинники призвели до падіння автокредитів на ринку, про що банки просто не хочуть говорити. Давати конкретних прогнозів розвитку авторинку експерти не беруться, оскільки він занадто непередбачуваний. «Ринок у 2014–2015 рр., у кращому випадку, буде стагнувати, але не рости», – заявив глава правління Porsche Finance Group Й. Граф.

У вересні ринок нових легкових автомобілів України скоротився на 8,5 % порівняно із серпнем. За зниженням кількості продажів у перший місяць осені слідувало й зменшення загальної вартості куплених нових легкових машин у країні – на 20,3 тис. машин у вересні українці витратили понад 490 млн дол., що менше суми за серпень майже на 6 %. Раніше

експерти стверджували, що величезного спаду продажів можна чекати в жовтні – листопаді, позаяк перший місяць дилери продавали автомобілі зі складу, завезені до введення утилізаційного збору.

На думку українського Прем'єра, через введення Росією у вересні 2012 р. утилізаційного збору на імпортовані автомобілі виробництво на українських автопідприємствах знизилося на 60 %. І, як наслідок цього, близько 17 тис. осіб могли б позбутися роботи. Утім, завдяки відповідним заходам України, падіння виробництва вдалося сповільнити.

Нагадаємо, утилізаційний збір у Росії призвів до подорожчання продукції українських автопідприємств на 10–12 %. Такі націнки істотно знижують конкурентоспроможність порівняно з іншою продукцією, представленою на ринку Росії. Українським підприємствам довелося змінювати виробничі плани й зупиняти конвеєр, оскільки більше половини українських автомобілів йшли на експорт саме в Росію. Робітники підприємств були відправлені у відпустку.

Всеукраїнська асоціація автоімпортерів і дилерів (ВААІД) має намір звернутися до Кабінету Міністрів України і Верховної Ради щодо скасування утилізаційного збору, який було введено з 1 вересня поточного року, заявив глава ВААІД О. Назаренко на прес-конференції в УНІАН, присвяченій оцінці наслідків запровадження утилізаційного збору на авто. За його словами, однією з підстав для подібного звернення стало ухвалення Держдумою РФ в третьому і четвертому читанні закону, відповідно до якого російські автовиробники також зобов'язані сплачувати утилізаційний збір, дія якого раніше поширювалася виключно на імпортовану продукцію. Саме введення раніше Росією утилізаційного збору на імпорт автомобілів стало підставою для ухвалення подібного закону українською стороною.

Як повідомляють «РИА Новости», російський парламент ухвалив закон, згідно з яким вітчизняні автовиробники сплачуватимуть утилізаційний збір нарівні з іноземними. При цьому утилізаційний збір поширюється на транспортні засоби, що ввозяться з територій Білорусі та Казахстану. «Ми в межах ради ЄЕК цю тему обговорюємо, тому що це не тільки відносини Росії із СOT, а й відносини всередині Митного союзу, відносини з Казахстаном і Білоруссю. Ідеться про те, як зберегти єдність ринку і не побудувати бар'єри з такої чутливої теми, як торгівля технікою. Тут відбуваються досить бурхливі дискусії, пропонуються різні варіанти з тим, щоб дотриматися правил СOT. Упевнений, що такі рішення знайдуться», – пояснив міністр з торгівлі ЄЕК А. Слепньов.

О. Назаренко на прес-конференції в УНІАН повідомив, що введення утилізаційного збору негативно впливає також і на українських автовиробників, що переважно виробляють автомобілі недорогого цінового сегмента. За його словами, якщо покупці дорогих імпортованих автомобілів можуть дозволити собі додатково заплатити за єдиною ставкою утилізаційного податку 5,5 тис. грн, то для покупців недорогих автомобілів аналогічна сума може виявитися досить значною, що негативно позначається на купівельному попиті. У цілому, за його оцінкою, обсяги українського

авторинку через введення утилізаційного збору у вересні впали на 50 %. «Люди сьогодні займають вичікувальну позицію і не хочуть купувати автомобілі», – зазначив він. За інформацією О. Назаренка, усього у вересні було розмитнено 730 автомобілів, тоді як зазвичай у середньому за місяць розмитнюється 12–14 тис. автомобілів.

«Єврокомісар Де Гют заявив, що Угода про асоціацію з ЄС під великим сумнівом, якщо Україна не виконає шість умов. Серед цих умов – скасування спецмита й скасування або утилізбору, або дискримінації за утилізбором. І, зрозуміло, Україна буде змушена це зробити. І навіть тоді взагалі це все робилося, усі ці заходи приймалися для того, щоб для людей підвищити ціни на автомобілі, якщо все одно це українським автоскладальникам не допомагає? Ми бачимо, що сьогодні відбувається, – зазначив О. Назаренко. – Як українця можна попросити купувати український автомобіль? Тільки зацікавити: або поліпшити якість, або знизити ціну, або держава може допомогти... Нехай депутати й чиновники пересядуть на українські автомобілі. Ось тоді, так я розумію, це підтримка українського автопрому».

За словами директора «Порше Україна» М. Словіка, у вересні його компанією було розмитнено лише 50 автомобілів, хоча раніше розмитнювали близько 2 тис. машин. Компанія до введення утилізаційного збору була найбільшим постачальником автомобілів «Порше» в Україну, наголосив М. Словік.

Фінансовий директор компанії «Хонда Україна» І. Бойко зазначив, що компанія у вересні реалізовувала лише раніше імпортовані автомобілі. «У вересні продавалися тільки ті машини, які були на складі у дилерів, це була досить незначна кількість. І також ті машини, які ми встигли розмитнити. Тобто ці автомобілі були всі продані у вересні. Нині спостерігається повний відтік покупців із салонів», – наголосив І. Бойко.

Також на прес-конференції відбулася дискусія між присутнім віце-президентом Асоціації «Укравтопром» Ю. Хазаном і генеральним директором ВААІД з питань введення утилізаційного збору на автомобілі в Україні О. Назаренком. Останній зазначив, що навіть якщо українські автовиробники платитимуть утилізаційний збір, то за машини, які підуть на експорт до Росії, вони не платитимуть. «Це природно, логічно. Але в такому разі, чому я повинен платити утилізаційний збір на імпортовану машину вже відразу? А раптом я її вивезу за кордон? А раптом машина потоне? Хто буде повертати утилізаційний збір? Тому я вважаю, що якщо вже вводити подібні речі, то вони не повинні бути, припустимо, більше ніж у тій же Німеччині або Польщі. У Польщі 500 злотих, у Німеччині 100 євро... Це 1200 грн. А в Словаччині 66 євро, будь ласка! Словаччина займає перше місце у світі з випуску автомобілів. Чому в нас 5 тис., 30 тис., 60 тис. Звідки такі ставки? Це абсолютно нелогічно. Найбільша ставка на автомобіль понад 3,5 л, легковий б/у 60 тис. 500 грн».

У свою чергу, як зазначив у коментарі журналістам віце-президент Асоціації «Укравтопром» Ю. Хазан, закон про утилізаційний збір розроблено на підставі закону України про адаптацію до європейського законодавства,

53 Директиви ЄС, тому скасувати його буде вельми проблематично, повідомляє УНН. «Що стосується закону про утилізацію, питань бути не може, він не може бути скасований, а що стосується ставок екологічного податку, так є Указ Президента, вони можуть бути переглянуті в ту чи іншу сторону», – сказав Ю. Хазан. При цьому коли ми говоримо про рівність умов для техніки, яка виробляється й імпортується на територію України, то тут треба мати на увазі не імпортера, а виробника, зазначив віце-президент Асоціації «Укравтопром». «Тобто ми говоримо про те, що умови поставки імпортової та вітчизняної техніки повинні бути однакові», – заявив Ю. Хазан. Що стосується безпосередньо податку, зауважив експерт, цей закон передбачає комплекс заходів з утилізації автотранспортних засобів, включаючи весь комплекс збору, розбирання, захоронення і повторного використання.

Водночас 29 жовтня під час п'ятого пленарного засідання XXVI сесії Львівської обласної ради було прийнято рішення про звернення до Верховної Ради України щодо скасування Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо сплати екологічного податку за утилізацію знятих з експлуатації транспортних засобів та вдосконалення деяких податкових норм», повідомила прес-служба Львівської облради. У зверненні Львівської обласної ради до парламенту України, зокрема, ідеться, що вказаний Закон, прийнятий Верховною Радою України 4 липня 2013 р., є неефективним за змістом і лобістським за своєю формою.

Коли верстався випуск:

7 листопада 2013 Кабінет міністрів України, схвалив законопроект про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо екологічного податку з утилізації знятих з експлуатації автомобілів. Про це на брифінгу повідомив міністр екології та природних ресурсів України О. Проскурняков.

Він сказав: «Щорічно буде отримано 2 млрд грн коштів, якими буде розпоряджатися Мінекології. Крім того буде розроблений порядок використання цих коштів».

Фінанси

Обзор валютного рынка в Украине за октябрь, прогноз на ноябрь

Подготовлено информационно-аналитическим центром
FOREX CLUB в Украине

Обзор валютного рынка в Украине за октябрь 2013 г.

Евро

Стоимость евро на международном рынке за октябрь повысилась на 0,44 % до уровня 1,3583. Как отмечают аналитики FOREX CLUB в Украине,

причиной этому стали ожидания продолжения стимулирующей денежно-кредитной политики в США, а также позитивная экономическая отчетность по странам еврозоны.

Курс продажи безналичного евро в Украине за месяц возрос на 1,09 % – до 11,3093 грн, наличного – на 1,47 %, до 11,3093 грн (рис. 1).

Рис. 1. Курс продажи наличного евро, грн

Доллар США

Курс продажи безналичного доллара в Украине за октябрь понизился на 0,02 % – до 8,191 грн, наличного – на 0,07 %, до 8,1943 грн (рис. 2). Причин для стабильности гривни было несколько. Во-первых, большую часть месяца доллар дешевел на международном рынке Forex на фоне ожиданий продолжения стимулирующей денежно-кредитной политики в США. Эти настроения отразились и на внутреннем валютном рынке. Во-вторых, в октябре был низкий спрос на наличную валюту в свете политики НБУ по поддержанию стабильности гривни, а также относительно невысокие платежи по внешним долгам – 679 млн дол.

Курс продажи наличного доллара, грн.

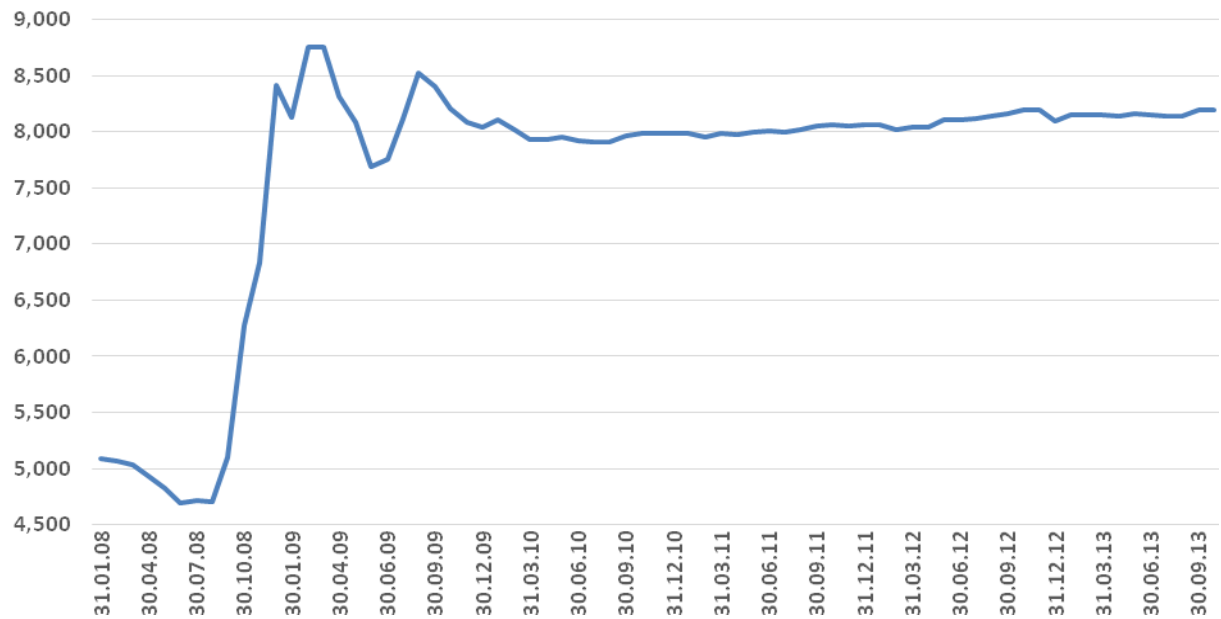

Рис. 2. Курс продажи наличного доллара, грн

Российский рубль

Курс продажи безналичного рубля в Украине в октябре повысился на 0,67 % – до 0,256 грн, наличного – на 0,48 %, до 0,2569 грн (рис. 3). Основным фактором роста рубля стала политика Центрального банка США. Участники рынков ожидали, что после длительного простоя государственных организаций в этой стране (17 дней) ФРС объявит о продолжении мягкой политики еще в течение нескольких месяцев. На фоне этого дорожали валюты как развитых, так и развивающихся стран, в том числе рубль. Кроме того, поддержку рублю оказали высокие цены на нефть.

Курс продажи наличного российского рубля, грн.

Рис. 3. Курс продажи наличного российского рубля, грн

Прогноз валютного рынка на ноябрь 2013 г.

Евро

Диапазон колебания стоимости евро на международном рынке в ноябре, по оценкам аналитиков FOREX CLUB в Украине, может составить 1,3400–1,4000. В начале месяца может доминировать снижение евро, поскольку ухудшение деловых настроений в Германии свидетельствует о том, что в экономике еврозоны еще не все так гладко. Кроме того, позитивная тональность комментариев представителей ФРС США к последнему решению по процентной ставке продолжит оказывать давление на евровалюту. К концу ноября снижение евро может смениться ростом на фоне изменения настроений на рынке. В Украине в этом случае, при стабильном курсе доллара, средний курс продажи наличного евро может находиться в границах 11,05–11,71 грн.

Доллар США

Снижение стоимости доллара в Украине в ноябре может приостановиться. Во-первых, это связано с необходимостью погашать значительные внешние платежи – 1331 млн дол. Во-вторых, спрос на внутренние валютные ОВГЗ остается минимальным. Одним из способов погасить столь существенную сумму внешней задолженности в ноябре может стать выход на рынок еврооблигаций или получение нового кредита. Курс

наличного доллара в ноябре, по прогнозам аналитиков FOREX CLUB в Украине, может колебаться в границах 8,18–8,20 грн.

Российский рубль

Рубль вряд ли покажет существенный рост в ноябре. Во-первых, российская валюта на данный момент подошла к существенному уровню против доллара США, выше которого усиление ее стоимости начнет больше вредить экономике РФ, чем помогать ей. Во-вторых, вряд ли рубль будет усиливаться выше того уровня, на котором российское казначейство объявило о возможности покупки долларов США с целью диверсификации и умеренной девальвации своей валюты. Курс наличной российской валюты в Украине в ноябре может понизиться на 1,7 % – до 0,255 грн.

Т. Горенко, ст. науч. сотр. «СІАЗ» НБУВ, канд. экон. наук

Основные тенденции деятельности валютного рынка

и прогноз на ближайшую перспективу

в разрезе сложившейся международной обстановки

Бюджетный кризис-2013

По мнению ведущих банкиров Украины, бюджетный кризис в США рукотворный. Конгрессмены не приняли бюджет на новый финансовый год. Им не хватает голосов. Финансирование государственных органов прекращено. В бюджете США нет средств для обслуживания государственного долга. С одной стороны, США – банкрот, потому нечем платить. С другой – нет. Банкротство США невозможно, потому что США занимают доллары, которые сами печатают. Чтобы снять финансовую проблему обслуживания долга, Конгрессу США необходимо лишь раз «поднять его потолок».

Решение Конгресса США о предоставлении права правительству на увеличение должно было быть принято до 17 октября. Накануне эксперты рынка высказывали свои прогнозы. По мнению А. Сугоняко, президента Ассоциации украинских банков, если решение не будет принято, «пирамида» начнет рушиться, поскольку долги нечем будет отдавать. А будет решение – «пирамида» дальше будет подрастать, как это делается с 1971 г. (когда доллар «отвязали» от золота), а с этим подрастет и инфляционный навес над всеми странами, потому что количество денег в мире прирастает без адекватного прироста товаров и услуг. «Доходы США» растут путем голосования, а не производства товаров. Обвал этого инфляционного навеса является вопросом времени.

И все-таки президент США Б. Обама 17 октября подписал одобренный Конгрессом закон, который восстанавливает финансирование деятельности федерального правительства и повышает потолок госдолга. Палата представителей одобрила законопроект 285 голосами «за» при 144 «против». Документ не поддержали консервативные республиканцы, которые до последнего момента добивались сворачивания Белым домом реформы медицинского страхования в качестве условия возобновления финансирования правительства, но потерпели поражение. Сенат, усилиями лидеров которого и был выработан нынешний временный компромисс, принял законопроект 81 голосами «за» при 18 «против».

Предупредительные меры по-украински

Понимая это, НБУ подготовило ряд мер, которые, по мнению регулятора, являются предупредительными. Иначе говоря, существуют государственные опасения, что зависимость от европейской и американской валюты может привести к дисбалансу внутри страны. В сообщении пресс-службы НБУ так и говорится: «Повышение рисков и неопределенностей на мировых финансовых рынках, связанных с долговыми проблемами в Еврозоне и неурегулированностью вопроса дефицита государственного бюджета США, требует заблаговременного принятия предупредительных мер, направленных на усиление устойчивости денежно-кредитного рынка Украины».

В посткризисный период, хотя, по мнению банкиров, страна еще находится в кризисном состоянии, было принято решение о дедолларизации экономики и принятии национальной валюты – гривни за основу всех финансовых операций. В связи с этим, НБУ было принято ряд постановлений, направленных на оптимизацию норм продажи валютной выручки. Мотивация регулятора выглядела таким образом: «это попытка снизить влияние доллара на украинскую экономику, а также повысить надежность банковской системы».

Однако далеко не все решения приветствуются рынком. Необходимо обратить внимание на следующие постановления, вызвавшие возмущение как в банковской среде, так и предпринимательской. Кроме того, рядовые граждане, «заробитчане», тоже остались в недоумении. Такими нормами стали:

Паспортизация валютнообменных операций, перестройка клиринговой системы в биржевом секторе и новые правила наличных расчетов. Постановление № 210, по которому любые расчеты между физическими лицами, превышающие 150 тыс. грн, должны проходить через банковскую систему.

Постановление НБУ № 365 от 16 сентября «О порядке поступления средств в иностранной валюте на текущие счета физических лиц в пределах Украины», согласно которому, *валютные средства при осуществлении переводов внутри страны будут зачисляться на счета получателей в гривневом эквиваленте.*

Особого внимания заслуживает норма, принятая КМУ, об *обязательном наличии РРО (кассовые аппараты) при продажах товаров и услуг во всех без исключения местах и обязательном наличии терминалов для расчета с карточного счета. В случае отказа предприятия принять карточку предусматривается штраф в размере 8500 грн.*

Постановление НБУ от 14 мая 2013 г. № 163 касательно норм о *необходимости продажи части поступлений в иностранной валюте юридическими лицами и физическими лицами-предпринимателями.*

Постановление от 25.09.2013 г. № 381 «О внесении изменений в постановление правления Национального банка от 14 мая 2013 года № 163». Этим постановлением предусмотрено, что действие нормы относительно *обязательной продажи* части поступлений в иностранной валюте распространяется не только на валютную выручку резидентов от продажи товаров по внешнеэкономическим договорам, но и *на все поступления в иностранной валюте из-за границы в пользу юридических лиц (которые не являются уполномоченными банками) и физических лиц-предпринимателей.* Кроме того, данная норма также распространяется на собственные операции уполномоченных банков по внешнеэкономическим договорам.

Дорогое обеспечение

Абсолютно понятно поведение государственного управления – необходима валюта для расчетов по внешним долгам, не говоря уже о пополнении золотовалютных резервов (ЗВР), которые, по данным пресслужбы НБУ, на конец августа 2013 г. составили 21 651,88 млрд дол. Таким образом, за август ЗВР сократились на 5 %. Резервы в иностранной валюте снизились на 6 % – до 19,764 млрд дол., в золоте – возросли на 13 %, до 1,87 млрд дол. Это минимальный уровень ЗВР с ноября 2006 г. Золотовалютные резервы продолжают снижаться с марта 2013 г. – тогда они последний раз повысились, достигнув 25,24 млрд дол.

Напомним, в июле ЗВР Украины сократились на 2,3 % – до 22,7 млрд дол. Тогда снижение объяснялось выплатами по облигациям государственного займа.

По итогам 2012 г. ЗВР Украины уменьшились на 22,8 %, или на 7 млрд 248,42 млн дол. – с 31 млрд 794,61 млн до 24 млрд 546,19 млн долл.

В начале года Премьер-министр Н. Азаров заявлял, что Украина не будет тратить в 2013 г. золотовалютные резервы на поддержку курса национальной валюты.

В недавнем отчете Standard&Poor's говорилось, в частности, о прогнозируемом снижении золотовалютных резервов Украины к концу 2013 г. до 20 млрд долл. «Мы ожидаем, что валютные резервы будут и дальше снижаться к примерно 20 млрд дол. в 2013 г. с 25 млрд дол. на конец 2012 г. Мы видим, что усилия НБУ по контролю над притоком капитала (требование к украинским компаниям-экспортерам и физическим лицам, получающим более 150 тыс. грн переводов в месяц, конвертировать 50 % своих валютных поступлений) оказывают только краткосрочное понижающее давление на гривню», – отмечали в S&P.

Риски и прогнозы валютного регулирования

В такой ситуации, по мнению некоторых аналитиков, предпринимательский сектор может принять ряд мер по остановке вымывания из заработанных валютных средств государственной доли. С этой целью возможно открытие посреднических структур, например банков, в странах, где ведется хозяйственная деятельность этих предприятий. Затем введение этого банка в Украину – как банка с иностранным капиталом.

Вторым инструментом станет деление платежей на доли, не превышающие потолок, предоставленный НБУ.

Кроме того, в связи с тем, что все еще сохраняется недоверие населения к банковскому сектору продолжится накопление валюты, минуя банковскую систему, а следовательно, начнет расти «черный рынок» продаж.

Необходимо отметить и увеличение зарплаты в конвертах, при этом доля налогооблагаемой части будет уменьшена.

Уже существует схема, связанная с введением ограничений на расчеты наличными. Например, аферисты продают за 1 тыс. грн фальшивые платежки «для нотариуса», которые якобы дают возможность расплатиться наличными и сэкономить на платежах банку.

Все чаще возникает вопрос: как обойти положения постановления в других случаях без нарушения закона. Например, пополнение счета юридически будет осуществляться самим же владельцем счета. Если же гражданин Украины хочет, чтобы на его счет была внесена валюта другим физическим лицом, то такое лицо должно обладать доверенностью от владельца счета на осуществление такой операции.

Кроме того, можно прибегнуть к практике дарения. Конвертация в нацвалюту не произойдет, если есть нотариально заверенный договор дарения, в котором четко прописаны даритель и получатель подарка.

Еще один вариант – электронные деньги платежных систем Web Money, которые не используют для перевода средств счета в украинских банках.

В печати появляются рекомендации как обойти ту или иную норму (см. <http://forbes.ua/business/1352957-pyat-sposobov-objti-nalog-na-denezhnye-perevody-iz-za-granicy>).

Нельзя исключать и риск выведения средств под операции перестрахования или покупки государственных валютных казначейских билетов не физлицами, а юрлицами.

Ближайшая перспектива для Украины все равно будет связана с событиями в США. Три ключевых вопроса, ответы на которые подготовлены экспертом информационно-аналитического центра FOREX CLUB в Украине:

1. Каким образом может повлиять на курс доллара возможность технического дефолта в Америке и события, связанные с позицией Б. Обамы, в самой ближайшей перспективе?

Американский доллар в ближайшие дни на международном рынке имеет шансы укрепиться, так как инвесторы уже сейчас ожидают разрешения

бюджетного кризиса, после чего вновь вернуться к вопросам сокращения программы QE3.

Эту же мысль высказали ряд аналитиков и банкиров. В ближайшее время, в связи с востребованностью доллара для экономики США, его курс может вырасти в периферийных странах. Однако этот рост будет недолгим. Но продавать сейчас валюту эксперты не рекомендуют.

Еще одна точка зрения от А. Охрименко. «Сейчас у нас в стране формируется только курс гривня/доллар. Курс гривня/евро вычисляется умножением доллароваго курса в Украине на мировую котировку доллар/евро. Если доллар в мире после дефолта пойдет вниз (а упасть он может вплоть до 2 дол./евро и даже ниже), то не исключено, что власти привяжут нашу валюту к евро. В таком случае при сохранении нынешнего курса гривня/евро, доллар может обвалиться до 4 грн.

Правда, теоретически возможен и другой вариант – когда нынешний курс гривня/доллар (8 грн за 1 дол.) останется неизменным, тогда евро значительно вырастет. В любом случае, от доллара наша экономика быстро «отвязаться» не сможет. «Гигантская часть активов и пассивов в Украине сосредоточена именно в американской валюте. В ней номинированы внешнеэкономические договоры по металлу, сельхозпродукции, энергоносителям и химии», – заметил А. Сугоняко.

По оценкам финансистов, на текущий момент около 65–70 % внешних контрактов выражены в долларе, их переподписание в другой валюте может занять от 6 до 12 месяцев. «Оптимальный вариант для нас – это привязать гривню к евро. Но в кризисный момент центробанки мира ради защиты мира от американского дефолта могут пойти на неординарный шаг – привязаться к искусственной валюте МВФ. Это так называемые «специальные права заимствования», – отметил А. Охрименко.

Чего точно не захотят наши власти – это менять валюту госдолга. По данным Нацбанка, 77 % внешнего долга нашей страны номинировано в долларе, и в случае обвала американской валюты мы сможем его серьезно удешевить (на евровалюту приходится 10,5 % долга, а на российский рубль – 2,5 %).

2. Могут ли возникнуть какие-либо сложности в связи с выпуском новой купюры номиналом 100 дол.?

Введение в оборот новой купюры будет плавным, что не предвещает значительных потрясений мировым валютным рынкам. Мы допускаем, что замена старых купюр на новые будет проходить плавно, то есть в банкоматах, скорее всего, будут выдаваться более мелкие купюры, а при обмене 100-долларовых купюр старые деньги не будут снова попадать в оборот.

3. Каким образом и первое, и второе событие может отразиться на работе периферийных рынков и деятельности периферийного капитала?

Если говорить о влиянии вероятности технического дефолта, то к развивающимся рынкам может снизиться интерес и доверие инвесторов, что, безусловно, окажет негативное влияние на экономическое развитие стран.

Это же мнение поддерживает другой эксперт, утверждая, что в целом украинская экономика проиграет от дефолта США. «Свой эффект даст то, что принято называть глобализацией, ведь наша страна не стоит особняком от других. Как только у других государств возникнут экономические проблемы из-за Соединенных Штатов Америки, они резко сократят покупки нашей продукции. К нам будет поступать меньше средств, начнут сокращаться производства, рабочие места, потребление...» – утверждает первый заместитель директора Национального института стратегических исследований Я. Жалило.

Относительно введения новой купюры в 100 дол., то здесь эксперты не ожидают отрицательного эффекта на развивающиеся рынки и внесения сюрпризов в их деятельность.

Информация к размышлению

История дефолтов Соединённых Штатов Америки

13 июля президент США в гневе покинул продолжающиеся переговоры относительно поднятия долгового предела со своего легитимно установленного потолка в 14,294 трлн дол. Это породило новый этап предположений о том, могут ли США объявить дефолт по своим финансовым обязательствам. В таких условиях было бы полезно вспомнить предыдущие случаи и последствия этих дефолтов. Изучая прошлые дефолты, мы можем получить представление о том, чем могут грозить будущие дефолты.

Дефолт континентальной валюты

Первый дефолт США случился во время первого выпуска своих долгов: валюты, выпущенной Континентальным конгрессом в 1775 г. В июне 1775 г. Континентальный конгресс США, находившийся в Филадельфии и представлявший 13 штатов союза, выпустил кредитные векселя на сумму 2 млн песо, подлежащих к выплате за четыре года в четыре ежегодных поэтапных платежа.

В следующий месяц был выпущен ещё один дополнительный миллион. Затем последовал следующий выпуск 3 млн. В следующий год они выпустили ещё 13 млн дол. в банкнотах. Это были первые «континентальные доллары», которые использовались для финансирования революционной войны против Великобритании. Выпуск продолжался, пока весь объём не составил колоссальных 241 млн дол., не считая британских подделок.

Конгресс не имел полномочий по налогообложению, так что сделал каждый штат ответственным за погашение в долях в соответствии с населением этих штатов. Управление этими выпущенными ценными бумагами было поручено Совету казначейства в 1776 г. Отказ принимать деньги * или принимать их ниже номинала карался отрезанием ушей и другими чудовищными наказаниями.

* В оригинале автор пишет debt (долг), money (собственно деньги) и notes, имея в виду одно и то же – бумажные деньги (суть – долговые расписки), выпущенные правительством.

Бумажные деньги берут своё начало от расписок ювелиров, которым оставляли на хранение золото. Расписка гарантировала, что владелец в любой момент может получить своё золото назад. При сделках в качестве оплаты гораздо удобнее и безопаснее было использовать эти самые расписки – таким образом они стали бумажными деньгами.

Правительственные «бумажки» стремительно обесценивались по мере того, как люди начинали понимать, что ни штаты, ни Конгресс не имеют ни возможности, ни желания их выкупать. В ноябре 1779 г. Конгресс объявил о девальвации Континентала 38,5 к 1, что являлось фактическим дефолтом. В этом году отказ принимать бумажные деньги начинает принимать повальный характер – торговля скатывается до примитивного натурального обмена, вызывая спорадический голод и другие бедствия.

В конце концов, Конгресс согласился выкупить свои бумаги в соотношении 1000 к 1. При курсе в 0,82 тройские унции к песо, если взять нынешнюю стоимость серебра в 36 дол. за тройскую унцию, тот первый дефолт в итоге вылился в потерю американским народом примерно 7 млрд дол.

Дефолт по континентальным внутренним займам

В добавление к выпуску своей валюты Континентальный конгресс занимал деньги как внутри страны, так и за рубежом. Внутренний долг составлял примерно 11 млн песо. Проценты по этому долгу оплачивали в первую очередь из денег, полученных от Франции и Голландии в рамках отдельных займов. Когда этот источник финансирования иссяк, Конгресс объявил дефолт по внутренним долгам. Частичное погашение тех долгов позже осуществлялось путём принятия этих «бумажек» в качестве налоговых платежей и других косвенных финансовых обязательств.

Законом от 1790 г. Конгресс полностью отказался от этих бумаг, однако предложил конвертировать их в новые бумаги с менее выгодными условиями, таким образом увековечив дефолт в форме федерального закона.

Дефолт гринбакса 1862 г.

После Войны за независимость Конгресс США занимался лишь ограниченным выпуском долга (т. е. долговых обязательств) и валюты, переложив проблему финансов в основном на штаты и частные банки. (Эти структуры объявляли дефолты с завидным постоянством вплоть до паники 1837 г., когда пик дефолтов входящих в союз штатов привёл к появлению термина «отказ от долгов»).

В августе 1861 г. этот баланс между местными и федеральными финансами был навсегда изменён. Гражданская война заставила Конгресс создать новую валюту, которая стала известна как гринбакс из-за чернил зелёного цвета, использовавшихся при их печати. Первоначально гринбаксы составляли 60 млн дол. денежной массы, деноминированной в 5, 10 и 20-долларовых купюрах. Менее чем через пять месяцев, в январе 1862 г., казначейство объявило дефолт по этим госбумагам, будучи не в состоянии их выкупать по предъявлению.

После этого провала казначейство инициирует последующий выпуск гринбэков в качестве расписок, представлявших собой «законное платёжное средство», которое не подлежало погашению по требованию, кроме как обмена на иностранную валюту, и не могло быть использовано для оплаты таможенных пошлин. В зависимости от перипетий войны, эти бумаги торговались по отношению к золоту с дисконтом от 20 до 40 %. Путём хитрой монетизации этой валюты при помощи облигаций и выплаты золотом только процентов по этим облигациям, полученным в результате таможенных платежей, партия Линкольна финансировала гражданскую войну без последующих дефолтов.

Дефолт по облигациям свободы от 1934 г.

Финансирование правительства Соединённых Штатов Америки вышло на совершенно новый уровень со вступлением страны в Первую мировую войну. Для финансирования огромных военных расходов Конгресс выпустил ряд долговых обязательств, известных как «облигации свободы», начав их выпуск в 1917 г. Поначалу выпуски обязательств конвертировались в более поздние серии выпусков с ощутимо большей доходностью, до тех пор пока долг не был рефинансирован в четвёртые облигации свободы, датированные 24 октября 1918 г., объём которых составлял 7 млрд дол., имел срок погашения 20 лет и имел доходность в 4,25 %, выплачиваемую в золоте в соотношении 20,67 дол. за тройскую унцию.

К тому времени как Рузвельт в 1933 г. вступил в должность президента, только одни платежи по процентам опустошали золотой запас страны. Поскольку у казначейства золотого запаса было всего на 4,2 млрд дол., было очевидно, что в 1938 г., когда подойдёт срок выкупа обязательств, выкуплены они не будут, не говоря уже о покрытии расходов и других долговых обязательств. Эти самые другие долговые обязательства были существенными. Начиная с 1890-х годов, казначейству не хватало золота, и оно финансировало этот дефицит путём выпуска новых долгов для привлечения золота, чтобы оплачивать проценты по прошлым выпускам обязательств. В результате к 1933 г. общий долг составлял 22 млрд, а золото, необходимое просто для оплаты процентов, быстро заканчивалось.

В таких трудных условиях Рузвельт решил объявить общий дефолт по всем долговым облигациям внутри страны, отказав американцам в обмене их на золото и девальвируя доллар на 40 % по отношению к иностранным валютам. Предприняв такие шаги, казначейство смогло провести частичные выплаты и сохранить торговлю с критически важными торговыми партнёрами Соединённых Штатов Америки.

Если брать сегодняшнюю стоимость золота в 1550 дол. за тройскую унцию, общие потери для вкладчиков от девальвации составляли приблизительно 640 млрд дол. 2011 г. Общим итогом дефолта стало усиление депрессии и сокращение торговли.

Мгновенный дефолт 1979 г.

Казначейство США неожиданно пережило дефолт по небольшому ряду облигаций во время кризиса долгового потолка 1979 г. Из-за

административной путаницы 120 млн дол. в ценных бумагах, поступивших 26 апреля, 3 и 10 мая не были оплачены в соответствии с заявленными условиями. Казначейство в итоге выплатило номинал векселей, однако против Соединённых Штатов Америки в Федеральный суд Центрального округа Калифорнии был подан групповой иск с претензией на оплату дополнительных процентов за задержки. Правительство решило избежать дальнейшей огласки, дав обманутым вкладчикам то, чего они хотят. Экономическое исследование этого дела пришло к выводу, что итоговым результатом его явилось небольшое увеличение процентных ставок по ГКО на постоянной основе.

Что произойдёт в августе 2011 г.?

Многие люди задаются вопросом о возможности дефолта казначейства 3 августа 2011 г., когда по своим прогнозам оно не сможет удовлетворить все финансовые обязательства без дополнительных займов.

В этом случае вряд ли стоит ожидать дефолта. Исторически сложилось так, что правительство приоритетно всем другим расходам предпочитает обслуживать долг. Если расширение финансирования путём займов становится невозможным, Казначейство отложит выплаты по другим расходам, которые не являются необходимыми, и затем перейдёт к задержкам финансирования обязательных расходов и критически важных структур как к последнему средству.

В крайнем случае, все убытки будут свалены на ФРС. Федрезерв держит что-то порядка 1,6 трлн дол. в долговых обязательствах Казначейства США. Путём выкупа Федрезервом долга Казначейства и объявив дефолт по этим находящимся не у вкладчиков ценным бумагам США смогут откладывать дефолт по отношению к реальным инвесторам фактически бесконечно.

Л. Присяжна, наук. співроб. НЮБ НБУВ

Конвертація валютних переказів зробить гривню сильніше?

Останнім часом банківський ринок перебуває в стані невпинних реформ. Національний банк України мотивує частину своїх кроків намаганням знизити вплив долара на українську економіку, а також підвищити надійність банківської системи. Проте далеко не всі рішення вітаються ринком і взагалі мають позитивний ефект. Варто згадати, наприклад, паспортизацію валютообмінних операцій, перебудову клірингової системи в біржовому секторі чи нові правила готівкових розрахунків (постанова № 210, за якою будь-які розрахунки між фізичними особами, які перевищують 150 тис. грн, мають проходити через банківську систему).

Логічним продовженням нововведень є Постанова НБУ № 365 від 16 вересня «Про порядок надходження коштів в іноземній валюті на поточні

рахунки фізичних осіб в межах України», згідно з якою валютні кошти при здійсненні переказів усередині країни зараховуватимуться на рахунки одержувачів у гривневому еквіваленті.

Рішення Нацбанку зобов'язати банки конвертувати валютні кошти при здійсненні переказів усередині країни в гривневий еквівалент допоможе утримати інфляцію на стабільному обґрунтованому рівні. Таку думку висловив фахівець з фінансових питань університету Глазго Гонг Лью. «Ці ініціативи спрямовані на підвищення ефективності монетарної політики, зниження тих ризиків балансу, які роблять банківську систему більш вразливою. Їхня мета – зменшити можливість ризику кризи ліквідності, тому що ті, хто тримає іноземну валюту, не захищені урядовою страховою політикою», – вважає Гонг Лью. На його думку, головним ефектом від новації є макроекономічна стабілізація, яка сприяє утриманню інфляції на стабільному обґрунтованому рівні.

Експерт нагадав, що більшість країн використовують тільки власну валюту для здійснення платіжних операцій. «У Великобританії ви можете використовувати тільки фунти, у Європі – євро або ієну в Японії. Вони використовують тільки свою нацвалюту», – резюмував він.

«Потрібно звикати, що гроші повинні бути якомога “білішими” і “прозорішими”. Якщо ви зробили дорогу покупку, ви маєте бути готові до того, що прийде податковий інспектор і запитає звідки у вас гроші», – зазначив керуючий партнер «Капітал таймс» Е. Найман. Коментуючи можливість збільшення чорного ринку валюти через заборону її перекладу між фізособами, він назвав подібну перспективу малоімовірною. «Що таке “прозорі” гроші? Ви їх поклали в банк – й отримуєте відсотки. А якщо ваші гроші “брудні”, ви з ними не побіжите в банк, тому що банк запитає звідки вони? А потім і податковий інспектор запитає про це ж. Треба звикати до нових правил гри», – резюмував він.

Утім, як показують дані опитування, проведеного порталом rabota.ua, лише 42 % українців мають повністю «білу» зарплату, 43 % опитаних частину зарплати отримують офіційно, а решту – «у конверті». 15 % респондентів повідомили, що вони взагалі не числяться на своїх підприємствах.

Варто зазначити, що значна кількість наших співгромадян не особливо переймається «офіційністю» своїх доходів. Третина опитаних заявила, що їм абсолютно неважливо, «біла» їхня зарплата чи ні. 41 % опитаних прекрасно усвідомлює переваги офіційної зарплати. Однак готові брати гроші в конверті. Головне, щоб розмір щомісячної винагороди був якомога більшим і виплачувався без затримок. І лише кожний четвертий претендент готовий відмовитися від роботи, якщо йому не запропонують офіційного працевлаштування з чітко прописаним розміром окладу.

За словами заступника директора департаменту, начальника управління методології валютного регулювання НБУ Л. Чепіноги, «якщо людина хоче, щоб кошти були зараховані в іноземній валюті, то вона їх може перевести тільки на власний поточний рахунок або на свій депозитний рахунок.

Перекази в іноземній валюті іншій фізичній особі заборонені. Ви можете переказати кошти в іноземній валюті на рахунок іншої фізособи, але вони будуть конвертовані в гривню». Вона також звернула увагу на те, що перекази валюти в межах України обмежені як для резидентів, так і для нерезидентів.

На те, що запровадження Національним банком України правил обов'язкової конвертації в гривню валютних переказів усередині України не вплине на порядок виплати переказів, відправлених з-за кордону, наголошує керівник бізнесу «Платежі та перекази» ПриватБанку М. Рогальський. За його словами, українські банки, як і раніше, виплачують валютні перекази з-за кордону в тій же валюті, у якій був відправлений переказ, або в гривнях – за бажанням клієнта, введені Постановою НБУ № 365 певні обмеження на розрахунки у валюті України стосуються виключно операцій з валютними рахунками й картами, а також переказу грошей на території країни. Перекази всередині України можна відправити у валюті, але виплачено чи зараховано на рахунок клієнта такий переказ буде в гривні. Конвертація валюти проводиться за курсом обміну валют, діючим на момент зарахування у відділеннях банку.

Більшість експертів і фахівців у банківській сфері в цілому підтримують Постанову Нацбанку. Під час круглого столу на тему: «Конвертація валютних переказів в гривневі: правові аспекти» вони зійшлися на думці, що доти, поки гривня не почне користуватися повною довірою серед громадян, ніякі інші реформи уряду в економіці не даватимуть належного ефекту. Зокрема, директор генерального департаменту грошово-кредитної політики НБУ О. Арсенюк заявив, що рівень доларизації за вісім місяців поточного року знизився до 32 до 29 %. За його словами, ця тенденція говорить про те, що вжиті Нацбанком заходи щодо зниження доларизації починають давати результат. Серед таких заходів О. Арсенюк назвав поглиблення диференціації нормативів обов'язкового резервування та диференціацію розміру регулярного збору до Фонду гарантування вкладів фізосіб у напрямі створення більш привілейованих умов для залучення коштів у гривні, а також новий режим обігу іноземної валюти на поточних рахунках фізосіб, що передбачає зарахування всіх банківських переказів фізосіб в іноземній валюті усередині країни виключно в гривневому еквіваленті.

Водночас, на думку экс-заступника голови НБУ О. Савченка, велику пропозицію долара створило таке джерело доходів у валюті, як перерахування наших заробітчаних – 7–8 млрд дол. «Коли велика пропозиція долара, то на нього падає ціна й можна сподіватися, що тимчасово гривня може навіть посилюватися відносно долара. Але треба не забувати, що, по-перше, люди втрачатимуть на конвертації, як при продажу, так потім при купівлі. Я оцінюю ці втрати десь на рівні 1 %. Також люди нестимуть курсові ризики, тому що якщо гривня девальвує, то заробітчани втрачуть частину заощаджень. Тому, думаю, ми спостерігатимемо зменшення пропозиції долара...

Люди можуть повернутися до старого методу – перевезення готівки в “торбах”. Це спровокує збільшення тіньового ринку валютних заощаджень. Це два негативні моменти: перший – курсові ризики заробітчан перекладаються на них з держави, другий – ми стимулюватимемо збільшення тіньового ринку».

Фахівець нагадує, що є адміністративні заходи й адміністративно-репресивні заходи, «їх можна дуже легко впровадити й тимчасово отримати якийсь зиск. Але якщо говорити про довгострокові економічні вигоди, то треба, навпаки, відмовлятися від обмежень, від бюрократії, йти на лібералізацію, дати людям змогу вільно перераховувати гроші, відмовитися від обов’язкової конвертації, зробити Україну привабливою для зберігання валюти... Але такі заходи вимагають дуже високого фаху, часу, хорошої зовнішньоекономічної ситуації. Нині ми застосовуємо адміністративні заходи, які тимчасово можуть дати ефект. Але стратегічно середньостроково, довгостроково, тобто на рік, на п’ять років – це веде до значних втрат, як людей, так і держави і в цілому конкурентоспроможності України».

Прогнози

Якого рівня зниження доларизації можна досягти? Звичайно, дедоларизація важлива для економіки в тому плані, що вона не залежатиме від стрибків долара. Через деякий час українські банки знизять ставки за депозитами в іноземній валюті. В Україні наразі частка валютних депозитів у банківській системі становить 39 %, у Росії – 18 %. І хоча поки що немає чітких прогнозів, наскільки будуть знижені ставки за валютними депозитами, уже сьогодні зрозуміло, що валютні депозити в Україні з часом витіснять гривневі.

Тим часом в Україні з’являються нові шахрайські схеми.

З введенням обмежень на розрахунки готівкою, наприклад, аферисти продають за 1 тис. грн фальшиві платіжки «для нотаріуса», які нібито дають можливість розплатитися готівкою і заощадити на платежах банку. Але банкіри зазначають, що комісійні у фінансових установах не вирости. «Відкриття рахунку коштує 10 грн, приймання готівки, переказ з рахунку на рахунок у межах банку – безкоштовні, видача готівки – 0,2–0,3 % від суми», – повідомив заступник голови правління банку «Фінанси і кредит» І. Львов. Тобто додаткові витрати при безготівковому переказі 150 тис. грн «стартують» від 310 грн.

Водночас, за словами президента Украналітцентру О. Охрименка, якщо виявиться, що платіжка фальшива, то угода може зірватися. У такому випадку, наприклад, при купівлі/продажу житла квартиру повернуть продавцю, а гроші – покупцеві.

Щодо валютних переказів у межах України, то в цього правила є також винятки. Так, ці обмеження не поширюються на операції зарахування відсотків за депозитами, операції з казначейськими зобов’язаннями України та облігаціями внутрішньої державної позики; операції з повернення зайво або помилково перерахованих коштів, а також спадщини.

З'являється також питання, як обійти положення Постанови в інших випадках без порушення закону. Як, наприклад, поповнення рахунку юридично буде здійснюватися самим же власником рахунку. Якщо ж громадянин України бажає, щоб на його рахунок внесла валюту інша фізична особа, така особа повинна володіти довіреністю від власника рахунку на здійснення такої дії.

Також можна вдатися до практики дарування. Конвертація в нацвалюту не відбудеться, якщо є нотаріально завірений договір дарування, у якому чітко прописані дарувальник й отримувач подарунка.

Ще один варіант – електронні гроші платіжних систем Web Money, які не використовують для переказу коштів рахунки в українських банках.

Прозорість ринку й зниження тиску іноземних валют на гривню – це ті фактори, що спонукають до розвитку економіки та очищення її від тіньових операцій, які гальмують розвиток бізнесу й наповнення бюджету з подальшою виплатою соціальних платежів і реалізацію фінансування економічних програм. Але цивілізований контроль над валютними переведеннями необхідно проводити насамперед «у верхах». Зокрема, за дослідженнями неурядової організації Tax Justice Network, починаючи з 1990 р., з української економіки в офшори виведено 167 млрд дол. *(Роботу написано з використанням таких джерел інформації: http://newsradio.com.ua/2013_08_15/Bagato-ukra-nc-v-v-ddajut-perevagu-valjutnim-vkladam-cherez-rizik-nfljac-ekspert; http://ua.golos.ua/ekonomika/130923ukrainskie_banki_sdelayut_valyutnyie_vklady_menee_pribylnymi; <http://vidgolos.com/209710-vinaxidlivi-shaxrayi-vzhe-navchilisy-zaroblyati.html>; <http://businessua.com/finance/akcenti-dnya-vlada-voyue-proti-dolara-a-cini-na-ovochi-zrosli-vdvichi-8469.html#>; <http://real-economy.com.ua/publication/interview/54140.html>; http://www.infoportal.pp.ua/news/ukrajinski_banki_viplachujut_perekazi_z_za_kordonu_v_tij_valjuti_v_jakij_buv_vidpravlenij_pereklad_ekspert_privatbanku/2013-09-27-2421; http://ua.golos.ua/ekonomika/13_09_26_v_nbu_rasskazali_kak_budut_konvertirovat_valyutnyie_perevodyi; <http://takeinfo.net/news/view/10168>; http://blogs.lb.ua/igor_tkachuk/228798_nova_postanova_natsbanku_stosovno.htm).*

Моніторинг законодавства

Підготовлено компанією

«СФІМОВ ТА ПАРТНЕРИ адвокати · аудитори · податкові консультанти»

Головні зміни

Прес-служба Міндоходів

З 1 січня 2014 р. суб'єкти господарювання зможуть подавати заяви державному реєстратору на реєстрацію платниками єдиного податку або платниками ПДВ разом з реєстраційною картою. Державний реєстратор передаватиме відскановані електронні копії таких заяв до податкових органів. Такі нововведення передбачені законом України від 05.09.2013 р. № 443 й законом України від 05.09.2013 р. № 441. Обидва документи вже підписані Президентом і наберуть чинності з 1 січня 2014 р.

У майбутньому податківці планують узагалі відмовитися від свідоцтва платника ПДВ і замінити його випискою з відповідного реєстру. Відразу після реєстрації дані про платника публікуватимуться на сайті міністерства. Підприємці матимуть вільний безкоштовний доступ до цього реєстру.

Виписки можна буде замовляти, отримувати й надавати державним органам і контрагентам в електронному вигляді!

Кожний підприємець отримує право бути платником єдиного податку одразу з моменту реєстрації, якщо він не є платником ПДВ.

Податки і збори

Податок на додану вартість

Протокол Президента України та президента Чехії від 21.10.2013 р.

Президент України й президент Республіки Чехія підписали Протокол до міждержавної Конвенції про уникнення подвійного оподаткування, який:

- змінює назви податків, на які поширюється Конвенція;
- вносить зміни в текст чинної Конвенції відносно постійного представництва, пенсій, уникнення подвійного оподаткування та недискримінації.

Також Протоколом передбачено звільнення від оподаткування відсотків, одержувачем і фактичним власником яких є уряд довірчих держав, Національний банк України й Республіки Чехія, у випадку України – Ощадбанк або Укрексімбанк, а у випадку Республіки Чехія – Чеський експортний банк і Експортна страхова компанія, які належать або контролюються урядами довірчих держав.

Наказ Міндоходів від 07.10.2013 р. № 536

Міндоходів цим наказом затвердило Узагальнюючу податкову консультацію, якою роз'яснило особливості оподаткування ПДВ операцій з постачання програмної продукції.

Зокрема, в узагальнюючій податковій консультації зазначено:

- платник податків, що здійснює операції з постачання програмної продукції, не може відмовитися від використання податкової пільги;
- реєстрація підприємства суб'єктом індустрії програмної продукції для застосування пільги з ПДВ до операцій з постачання програмної продукції не потрібна;
- операції з постачання програмної продукції каналами мережі Інтернет також звільняються від оподаткування ПДВ;

- операції з постачання програмної продукції, яка є результатом комп'ютерного програмування третіх осіб, а не осіб, що постачають цю програмну продукцію, також звільняються від оподаткування ПДВ;
- операції з розробки програмної продукції на замовлення не звільняються від оподаткування ПДВ;
- операції з постачання примірників комп'ютерної програми, що здійснюються одночасно з наданням (постачанням) ліцензій на право використання комп'ютерної програми, звільняються від оподаткування ПДВ.

Лист Міндоходів від 27.09.2013 р. № 11982/6/99-99-19-04-02-15

Міндоходів у листі нагадало, які реквізити є обов'язковими для податкової накладної. При цьому в листі також зазначено, що порушення порядку заповнення накладних не дає права покупцю на віднесення сум ПДВ до податкового кредиту.

Таким чином, якщо податкова накладна містить недостовірні реквізити підприємства продавця (чи покупця), зазначено неправильний індивідуальний номер платника-продавця (чи покупця), зазначена в податковій накладній назва платника-продавця (чи покупця) не відповідає назві, зазначеній у статутних документах, чи відсутній хоча б один з обов'язкових реквізитів, що має бути вказаний у податковій накладній, то така податкова накладна не може вважатися оформленою належним чином і бути підставою для формування податкового кредиту покупцем.

Лист Міндоходів від 20.09.2013 р. № 18803/7/99-99-19-04-02-17

Міндоходів у цьому листі зазначило, що коли сільськогосподарський товаровиробник – суб'єкт спеціального режиму оподаткування відповідно до умов укладеного договору отримує попередню оплату за сільськогосподарську продукцію власного виробництва, то на дату отримання попередньої оплати за таку продукцію власного виробництва (перша подія) сільськогосподарський товаровиробник визначає податкові зобов'язання за операцією з постачання таких товарів/послуг і виписує податкову накладну покупцю за такою операцією у загальнозстановленому порядку.

У подальшому така операція підлягає відображенню суб'єктом спеціального режиму оподаткування в податковій декларації з ПДВ з позначкою «0121»/«0122»/«0123», яка надається за результатами відповідного звітного періоду, у якому отримано попередню оплату за сільськогосподарську продукцію.

Лист Міндоходів від 13.09.2013 р. № 11011/6/99-99-19-03-02-15

Міндоходів під час розгляду питання про оподаткування операцій з придбання компанією-резидентом у компанії-нерезидента послуг із трансляції ефірної продукції останнього (у тому числі шляхом розміщення реклами третіх осіб) зазначило таке. Згідно з п. 180.2 ст. 180 ПКУ, особою, відповідальною за нарахування та сплату податку до бюджету в разі

постачання послуг нерезидентами, якщо місце постачання послуг розташоване на митній території України, є отримувач послуг.

Датою виникнення податкових зобов'язань за операціями з постачання послуг нерезидентами є дата списання коштів з банківського рахунка платника податку або дата оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг нерезидентом.

Для операцій з постачання послуг нерезидентом на митній території України датою виникнення права на віднесення сум податку до податкового кредиту є дата сплати (нарахування) податку за податковими зобов'язаннями, що були включені отримувачем таких послуг до податкової декларації з ПДВ попереднього періоду.

Лист Міндоходів від 10.09.2013 р. № 10803/6/99-99-19-04-02-15

Міндоходів під час розгляду порядку заповнення інвестором (оператором) податкової декларації з ПДВ у рамках виконання Угоди про розподіл продукції повідомило таке. Платник податку – інвестор (оператор), який веде окремий податковий облік, пов'язаний з виконанням Угоди про розподіл продукції, подає податкову звітність за результатами такої діяльності з відміткою.

Операції з постачання на митній території України продукції, набутої інвестором у власність унаслідок її розподілу за Угодою про розподіл продукції, і продукції, яка належить державі й передана інвестору для подальшого продажу, відображаються в графі 1 розд. 1 податкової декларації.

Послуги, отримані інвестором від нерезидента та які призначені для виконання Угоди про розподіл продукції, відображаються в колонці А графі 7 розд. I, при цьому колонка «Б» не заповнюється. У наступному звітному періоді обсяг таких послуг переноситься інвестором у колонку А графі 12.4 розд. II податкової декларації, при цьому колонка «Б» також не заповнюється.

Операції з придбання на митній території України товарів/послуг і необоротних активів з метою їх використання виключно в межах Угоди про розподіл продукції відображаються у рядку 10.1 розд. II податкової декларації.

Операції з ввезення товарів на митну територію України, під час яких ПДВ не справлявся, призначених для виконання Угоди про розподіл продукції, відображаються в графі 12.3 розд. II податкової декларації.

Лист Міндоходів від 16.08.2013 р. № 9151/6/99-99-19-04-02-15

Міндоходів у листі зазначило, що до операцій з постачання програмної продукції іншому покупцеві на території України, у тому числі і з використанням мережі Інтернет, застосовується режим звільнення від оподаткування ПДВ відповідно до п. 261 підрозділу 2 розд. XX ПКУ.

Крім того, Міндоходів у листі вказало, що операції з постачання програмної продукції від нерезидента резиденту України не підлягають митному контролю та не оподатковуються ПДВ.

Лист Міндоходів від 06.08.2013 р. № 14061/7/99-99-19-04-02-17

Міндоходів у цьому листі розглянуло особливості проведення перерахунку частки використання товарів/послуг в оподатковуваних і неоподатковуваних операціях.

Зокрема, у листі зазначено, що платники ПДВ, які придбані та/або виготовлені товари/послуги використовують частково в оподатковуваних операціях, а частково в неоподатковуваних, повинні заповнювати дод. Д7 до декларації з ПДВ. При цьому звітні періоди, у яких необхідне заповнення та подання дод. Д7 до декларації з ПДВ, визначено формами табл. 1, 2, 3.

Наказ Міндоходів від 18.07.2013 р. № 282

Міндоходів затвердило Тимчасовий регламент (система) відпрацювання платників ПДВ, якими допущено згортання позитивного нарахування з ПДВ або може бути допущено таке згортання.

Під згортанням ПДВ у Тимчасовому регламенті розуміється зменшення позитивного значення суми ПДВ звітного періоду на суму від'ємного значення попереднього періоду.

Під час відпрацювання здійснюватиметься формування переліку платників ПДВ, якими допущено згортання позитивного нарахування з ПДВ або може бути допущено таке згортання в наступному податковому періоді, та їх розподіл за причинами виникнення від'ємного значення ПДВ і за відповідними категоріями.

При цьому в Тимчасовому регламенті вказано, що документальній перевірці підлягають платники ПДВ, віднесені до таких категорій:

- підприємства та окремо фізичні особи-підприємці із сезонними/неритмічними поставками окремих видів продукції (робіт, послуг) з періодом декларування від'ємного значення понад півроку;
- підприємства, що здійснюють будівництво (придбання) основних фондів;
- підприємства, що виконують довгострокові контракти;
- підприємства та окремо фізичні особи-підприємці, що придбали устаткування;
- підприємства та окремо фізичні особи-підприємці з обсягом експорту або інших операцій за нульовою ставкою менше 40 % до загального обсягу постачання та сума р. 19 податкової звітності з ПДВ є більшою, ніж сума $(p. 2,1 + p. 2,2) \times 20 \%$;
- підприємства, діяльність яких є збитковою;
- інші (збільшення залишків ТМЦ тощо).

Лист Міндоходів від 17.07.2013 р. № 12227/7/99-99-19-04-02-17

Міндоходів у листі роз'яснило, що під терміном «видання вітчизняного виробництва» слід розуміти періодичні видання друкованих засобів масової інформації, книги, учнівські зошити, підручники та навчальні посібники (вказані в п. 197.1.25 ст. 197 ПКУ), які були надруковані на виробничих потужностях, розміщених на митній території України і стосовно яких виконуються такі умови:

– видання, у встановлених діючим законодавством випадках, внесені до Державного бібліографічного реєстру, який веде Книжкова палата України, і до Державного реєстру друкованих засобів масової інформації;

– замовники та виготовлювачі таких видань внесені до Державного реєстру України видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції як суб'єкти видавничої справи.

Лише «видання вітчизняного виробництва» звільняються від оподаткування ПДВ у розумінні п. 197.1.25 ст. 197 ПКУ.

Лист Міндоходів від 03.07.2013 р. № 10272/7/99-99-19-04-02-17

Міндоходів у листі повідомило, що оскільки послуга з надання кредитних гарантій включена до переліку операцій, які не є об'єктом оподаткування податком на додану вартість, то у випадку, якщо така послуга надається нерезиденту, а також у випадку, якщо така послуга від нерезидента отримується, податок на додану вартість при здійсненні таких операцій не нараховується.

Податок на прибуток

Постанова КМУ від 17.10.2013 р. № 763

Постанова КМУ від 17.10.2013 р. № 764

КМУ затверджено такі порядки:

– розрахунку та застосування ринкового діапазону цін і ринкового діапазону рентабельності для цілей трансфертного ціноутворення. Мінімальні та максимальні значення зазначених діапазонів розраховуються на підставі вибірки цін порівняних операцій.

Передбачено, що методичні рекомендації щодо порядку та особливостей застосування діапазонів для кожного з методів визначення ціни в контрольованих операціях розробляються Міндоходів;

– узгодження цін у контрольованих зовнішньоекономічних операціях, за результатами якого укладаються договори для цілей трансфертного ціноутворення. У рамках цієї процедури між великим платником податків і податковим органом узгоджується порядок визначення цін у контрольованих операціях. Порівняно з попередником цього циркуляра (Порядку укладання та виконання договорів про ціноутворення для цілей оподаткування) є зміни. Наприклад, відсутні форма заяви на узгодження цін, яка повинна затверджуватися Міндоходів, і форма договору, що укладається за підсумками узгодження.

Інформаційний лист ВАСУ від 10.10.2013 р. № 1386/12/13-13

ВАСУ повідомив свою правову позицію щодо формування податкових витрат у рамках операцій з пов'язаними особами за правилами, що діяли до впровадження трансфертного ціноутворення.

Автори листа відзначили, що у податковому обліку витрати, понесені платником у зв'язку з продажем товарів пов'язаним особам, не можуть перевищувати доходи від такого продажу.

При цьому поняття витрат охоплює всі витрати, що підлягають податковому обліку у зв'язку із здійсненням відповідної операції з продажу, у тому числі собівартість товарів, а не тільки витрати на збут.

Ці витрати сукупно не можуть перевищувати доходи платника податку від продажу товарів, робіт, послуг пов'язаній особі. Надлишок витрат (перевищення їх суми над сумою доходу від продажу) не підлягає відображенню в податковому обліку.

Постанова КМУ від 02.10.2013 р. № 749

КМУ затверджено відсотковий діапазон цін для деяких товарних позицій згідно з УКТ ЗЕД для цілей трансфертного ціноутворення.

Нагадаємо, що до 1 січня 2018 р. є можливість застосовувати особливі методи визначення звичайних цін, зокрема на підставі діапазонів цін, що визначаються КМУ або згідно з біржовими котируваннями, для операцій (за участю нерезидента, що сплачує податок на прибуток за ставкою на п'ять і більше процентних пунктів нижче української) з імпорту/експорту таких товарних позицій УКТ ЗЕД:

- зернових культур;
- жирів;
- руди, шлаку, золи;
- палив мінеральних, нафти та продуктів її перегонки;
- бітумінозних речовин;
- восків мінеральних;
- неорганічних або органічних дорогоцінних металів, рідкоземельних металів, радіоактивних елементів або ізотопів;
- органічних хімічних сполук; чорних металів і виробів.

КМУ наділений правом визначати процентний діапазон цін (у межах +/- 5 %), джерела інформації та розширювати згаданий перелік товарних позицій.

Лист Міндоходів від 27.09.2013 р. № 19559/7/99-99-19-03-02-17

Міндоходів під час розгляду порядку нарахування та сплати до бюджету частини чистого прибутку комунальними та державними підприємствами повідомило, зокрема, про таке.

Державні унітарні підприємства (крім «Украероруху», підприємств щодо забезпечення функціонування закордонних дипломатичних представництв і консульських установ, представництв міжнародних міжурядових організацій,

ДУСі, «Артека», «Молодої гвардії») та їх об'єднання зобов'язані відраховувати частину чистого прибутку (доходу) до держбюджету в розмірі:

– 30 % – суб'єкти природних монополій та підприємства з плановим розрахунковим обсягом чистого прибутку понад 50 млн грн;

– 15 % – інші.

Сума до сплати визначається в Розрахунку частини чистого прибутку, який є обов'язковим документом, та зазначається у декларації з податку на прибуток підприємства.

Розрахунок разом з фінансовою звітністю, складеною відповідно до ПСБО, подається до податкових органів за підсумками кварталу, півріччя, трьох кварталів та року протягом 40 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного кварталу.

Лист МФУ від 17.07.2013 р. № 31-07230-16-27/21432

Мінфін вважає, що службове відрядження не має зв'язку з туристичною діяльністю, тому для відшкодування відрядженому працівникові витрат на туристичні послуги підстави відсутні.

Також автори листа відзначили, що якщо працівники-держслужбовці, відряджені для участі у переговорах, конференціях, симпозіумах з питань, що стосуються основної діяльності роботодавця, безкоштовно забезпечуються харчуванням організаторами таких заходів, то добові витрати відшкодовуються у розмірах, що визначаються у відсотках від нормативу: 80 % при одноразовому харчуванні, 55 % – дворазовому, 35 % – триразовому.

Податок на доходи фізичних осіб

Роз'яснення ДПІ у Печерському районі ГУ Міндоходів у м. Київ від 12.10.2013 р.

Міндоходів роз'яснило нюанси заповнення податкового розрахунку за формою № 1 ДФ. Зокрема зазначено, що якщо нарахування та виплату суми відпускних здійснили у I кварталі за II квартал, то таку суму слід зарахувати до податкового періоду I кварталу, тобто до періоду, у якому проведено нарахування та виплату.

Крім того, якщо на підприємстві декілька працівників не мають реєстраційного номера облікової картки, то інформацію щодо них наводять разом з іншими працівниками, окремою порцією у розрахунку їх не зазначають.

Також зазначено, що аліменти, які отримує працівник, у розрахунку відображають під ознакою доходу «140», незалежно від того, сплачують їх за рішенням суду чи за добровільним рішенням сторін.

Лист ГУ МДЗ у Полтавській області від 02.10.2013 р. № 1063/10/16-31-17-01-34

Головне управління Міндоходів у Полтавській області роз'яснило особливості застосування податкової соціальної пільги (ПСП).

Зокрема, зазначено, що ПСП застосовується до нарахованого платнику податку місячного доходу у вигляді заробітної плати. Але тільки за одним місцем його нарахування (виплати).

Підставою для отримання платником податків ПСП є подання роботодавцю заяви про самостійне обрання місця застосування ПСП і документів, що підтверджують таке право.

При цьому ПСП застосовується до місячного доходу, незалежно від дня подання в даному місяці заяви працівником.

Наказ Міндоходів від 16.09.2013 р. № 481

Міндоходів затвердило нову форму Книги обліку доходів і витрат, яку ведуть фізичні особи – підприємці, крім осіб, що обрали спрощену систему оподаткування, і фізичні особи, які провадять незалежну професійну діяльність, та Порядку її ведення.

Нова форма Книги містить всього дев'ять граф, на відміну від старої, яка містила одинадцять. У новій Книзі відсутні графи, у яких потрібно відображати суму нереалізованих товарних запасів, сировини, матеріалів тощо на початок і кінець звітного податкового періоду.

Нову Книгу можна буде вести за вибором платника в паперовому або електронному вигляді.

Державана допомога, єдиний соціальний внесок

Прес-служба Головного управління МДЗУ у Луганській області від 5.10.2013 р.

Головне управління Міндоходів у Луганській області зазначило, що для того, щоб повернути суми надміру або помилково сплаченого ЄСВ платник повинен у довільній формі подати заяву до органу Міндоходів за його місцем взяття на облік. До заяви платник обов'язково додає оригінал або завірену ним копію розрахункового документа (квитанцію, платіжне доручення тощо), що підтверджує сплату коштів на рахунок відповідного органу Міндоходів.

Прес-служба ГУ МДЗУ від 14.10.2013 р.

Міндоходів зазначило, що якщо підприємство не провадить господарську діяльність, не має найманих працівників, відповідно не нараховує заробітну плату, то звіт щодо сум нарахованого ЄСВ до органів доходів і зборів ним не подається.

Прес-служба ДПІ у Деснянському районі ГУ МДЗУ у м. Київ від 14.10.2013 р.

ДПІ у Деснянському районі м. Київ зазначила, що у разі виявлення помилки у звіті з ЄСВ, страхувальник має право до закінчення строку подання цього звіту повторно сформулювати та подати звіт до органу доходів і зборів за місцем узяття на облік. Чинним вважається останній електронний

або паперовий звіт, поданий страхувальником до закінчення строків подання звітності.

Прес-служба ГУ МДЗ від 09.10.2013 р.

Прес-служба Міндоходів зауважила, що залишки коштів з ЄСВ, які обліковувалися на рахунках ПФУ, автоматично зараховуються на рахунки Міндоходів згідно з актами прийому-передачі даних. Отже, подавати відповідні заяви платникам не потрібно.

ГУ Міндоходів у Харківській області від 07.10.2013 р.

Головне управління Міндоходів у Харківській області розглянуло питання щодо сплати ЄСВ при оплаті найманого житла.

Зокрема, зазначено, що якщо договір оренди укладений для вирішення виробничих питань, то ЄСВ при сплаті на користь фізичної особи орендної плати згідно з договором оренди приміщення не нараховується.

Проте, оплата житла згідно з договором оренди, укладеним для проживання працівника підприємства, є базою для нарахування ЄСВ, оскільки відповідно до п. 2.3.4 розділу 2 Інструкції зі статистики заробітної плати, виплати, що мають індивідуальний характер (оплата квартири та найманого житла, гуртожитків), належать до фонду оплати праці як виплати соціального характеру в грошовій та натуральній формі.

Лист Мінфіну від 27.09.2013 р. № 31-08410-07-27/28296

У бухгалтерському обліку нарахування лікарняних відображається наступним чином.

Оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності за рахунок коштів підприємства – Дт 949 «Інші витрати операційної діяльності», Кт 663 «Розрахунки за іншими виплатами».

У разі нарахування лікарняних за рахунок ФСС з ТВП – Дт 378 «Розрахунки з державними цільовими фондами» та Кт 663.

Нарахування ЄСВ на загальну суму лікарняних відображають за дебетом субрахунку 949 «Інші витрати операційної діяльності».

Лист ФСС з ТВП від 16.09.2013 р. № 04-30-2481

ФСС з ТВП повідомив, що оскільки особи, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, продовжують знаходитися у трудових відносинах з роботодавцем і є застрахованими особами, вони мають право на отримання соціальних послуг за рахунок коштів ФСС з ТВП.

Отже, жінці, яка перебуває у відпустці по догляду за дитиною до трьох років, листок непрацездатності не видається для догляду за хворою дитиною, але вона має право на одержання путівки на санаторно-курортне лікування, придбаної за рахунок коштів ФСС із ТВП, як застрахована особа.

Наказ Міндоходів від 09.09.2013 р. № 458

З 01.10.2013 р. набрав чинності новий Порядок обліку платників ЄСВ, який визначає:

- узяття на облік, внесення змін до облікових даних і зняття з обліку платників ЄСВ;

- надання органам доходів і зборів відомостей про клас професійного ризику виробництва ФСС від НВ;

- надання ПФУ та ФСС даних про взяття/зняття з обліку платників ЄСВ;

- форми документів, які подаються юридичними та фізособами для взяття/зняття з обліку в органах доходів і зборів тощо.

Разом з тим затверджено Положення про реєстр страхувальників, яке визначає організацію ведення реєстру страхувальників для забезпечення ведення обліку платників ЄСВ в органах доходів і зборів, їх ідентифікації, накопичення, зберігання та автоматизованої обробки інформації про платників ЄСВ, порядок надання інформації з реєстру страхувальників суб'єктам інформаційних відносин.

Наказ Міндоходів від 09.09.2013 р. № 454

Міндоходів затвердило порядок формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого ЄСВ. У нових формах змінено таблиці 5 і 6 додатку 4, видалена таблиця 2 додатку 6. Декларувати ЄСВ до податкових органів за вересень 2013 р. треба буде вже за новими формами.

Лист Мінсоцполітики від 28.08.2013 р. № 116/13/32-13

Мінсоцполітики повідомило, що суміснику, який працює на півставки, може надаватися відпустка за особливий характер роботи за умови, що за встановленим графіком роботи він був зайнятий на таких роботах не менше половини тривалості робочого часу, встановленого для даної категорії працівників.

Тривалість щорічної додаткової відпустки залежатиме від кількості таких відпрацьованих днів.

Лист Мінсоцполітики від 21.08.2013 р. № 9370/0/14-13/026

Мінсоцполітики нагадало, що роботодавці повинні подати звіт за формою № 3-ПН не пізніше 10 робочих днів з дати відкриття вакансії, якою є:

- наступний день після створення робочого місця або звільнення працівника, робоче місце якого стає вакантним;

- дата, починаючи з якої може бути укладений трудовий договір з найманим працівником.

Якщо роботодавець планує укомплектувати вакансію без допомоги служби зайнятості, він також має подати форму № 3-ПН, у якій зазначити, що не потребує сприяння служби зайнятості в укомплектуванні вакансії.

Коли вакансія передбачена штатним розписом, роботодавець має подавати звіт за формою № 3-ПН до внесення відповідних змін у штатний розпис.

Єдиний податок, спрощена та спеціальна система оподаткування

ГУ Міндоходів у Луганській області від 30.09.2013 р.

ГУ Міндоходів у Луганській області звернуло увагу платників податків, які перебувають на спрощеній системі оподаткування, на їх обов'язок зберігати первинні документи, на підставі яких заповнювалися дані книги обліку доходів і витрат та складалася податкова декларація, не менше 1095 днів з дня її подання.

Зокрема, до таких документів віднесено виписку з банку, квитанцію, чек тощо. Ці вимоги передбачено ст. 44 ПКУ.

За незбереження первинних документів до платників єдиного податку можуть бути застосовані штрафи в розмірі 510 або 1020 грн (у випадку повторного штрафу за це порушення протягом року).

Державне регулювання

Перевірки. Контроль. Штрафи. Податковий борг

Прес-служба ДПІ у Деснянському районі ГУ МДЗ у м. Київ

У разі включення платника податків до Реєстру великих платників податків на нього поширюються особливості, визначені ПКУ для великих платників податків.

Після включення платника податків до Реєстру та отримання повідомлення центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову та митну політику, про таке включення, платник податків зобов'язаний стати на облік у контролюючому органі, що здійснює податкове супроводження великих платників податків, з початку податкового періоду (календарного року), на який сформовано Реєстр.

У разі отримання платником податків повідомлення про включення його до Реєстру такий платник податків зобов'язаний не пізніше 15 листопада поточного року подати до вказаного в повідомленні органу доходів і зборів за новим місцем обліку заяву за формою № 1-ОПП про взяття на облік з початку календарного року, на який сформовано Реєстр.

Постанова КМУ від 02.10.2013 р. № 727

17.10.2013 р. набрали чинності зміни, внесені КМУ у свою ж Постанову «Про затвердження Положення про порядок накладення та стягнення штрафів за порушення законодавства про захист прав споживачів» від 17.08.2002 р. № 1177, які встановили розмір штрафу, на виконання ст. 23 Закону України «Про захист прав споживачів», у десятикратному розмірі вартості товару, виконаної роботи (наданої послуги), виходячи з цін, що діяли на час придбання товару, замовлення роботи (надання послуги), але не

менше 5 НМДГ – за відмову споживачу в реалізації його прав, установлених ч. 1 ст. 8, ч. 1 ст. 9 і ч. 3 ст. 10 Закону України «Про захист прав споживачів».

Наказ Мін'юсту від 25.09.2013 р. № 2013/5

Цим наказом, який набрав чинності 01.10.2013 р., затверджено Інструкцію, яка встановлює механізм складання уповноваженими посадовими особами Укрдержархіву, державних архівних установ і архівних відділів міських рад і надіслання органам, уповноваженим розглядати справи про адміністративні правопорушення, протоколів і матеріалів про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 921, 1867 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Протоколи складають за недбале зберігання, псування, незаконне знищення, приховування, незаконну передачу іншій особі архівних документів, порушення порядку щодо доступу до зазначених документів, а також неповідомлення державної архівної установи про наявні архівні документи в разі виникнення загрози знищення або значного погіршення їх стану, недоставляння або порушення строку доставляння обов'язкового безоплатного примірника аудіо-, візуальної, аудіовізуальної продукції.

Складений протокол та інші матеріали, що підтверджують факт вчинення адміністративного правопорушення, протягом трьох робочих днів формуються уповноваженою посадовою особою у справу. Наступного робочого дня справа про адміністративне правопорушення разом із супровідним листом Укрдержархіву, державної архівної установи або архівного відділу міської ради надсилається до районного, районного у місті (міського, міськрайонного) суду за місцем вчинення адміністративного правопорушення.

Справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 921, 1867 КпАП, розглядаються судьями районного, районного у місті (міського, міськрайонного) суду відповідно до ст. 221 КпАП.

Наказ Міндоходів від 09.09.2013 р. № 452

01.10.2013 р. набрав чинності Наказ Міндоходів, яким визначено порядок подання та розгляду органами доходів і зборів скарг на вимоги про сплату недоїмки зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – вимога) та на рішення про нарахування пені та накладення штрафу, передбачених ч. 10, 11 ст. 25 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Не підлягає оскарженню платником єдиного внеску вимога, сформована на підставі зобов'язання зі сплати єдиного внеску, самостійно визначеного платником єдиного внеску у звіті про суми нарахованої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення, допомоги, компенсації) застрахованих осіб і суми нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до органів доходів і зборів.

Скаржник має право оскаржити в суді вимогу, рішення про нарахування пені та накладення штрафу в будь-який момент після отримання відповідної вимоги або рішення.

Вимога або рішення органу доходів і зборів про нарахування пені та накладення штрафу, стосовно яких подано позов до суду, не підлягають оскарженню відповідно до вимог цього Порядку.

Дія цього Порядку не поширюється на розгляд скарг платників єдиного внеску або банків, на вимоги та на рішення про нарахування пені та накладення штрафу, винесені за результатами перевірок, проведених на підставі судового рішення суду (слідчого судді) про призначення перевірки або постанови органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, слідчого, прокурора, винесені ними відповідно до закону.

Первинна скарга повинна бути подана до відповідного головного управління Міндоходів в Автономній Республіці Крим, області, містах Києві та Севастополі протягом десяти календарних днів, наступних за днем отримання скаржником вимоги. Скаржник має право звернутися протягом десяти календарних днів, наступних за днем отримання відповіді, з повторною скаргою до Міністерства доходів і зборів України.

Орган доходів і зборів, який розглядає скаргу платника єдиного внеску, зобов'язаний прийняти вмотивоване рішення та надіслати його платнику єдиного внеску протягом 30 календарних днів, наступних за днем отримання скарги, на адресу платника єдиного внеску поштою з повідомленням про вручення або надати йому під розписку. Якщо протягом цього строку вмотивоване рішення органом доходів і зборів не надсилається платнику єдиного внеску, така скарга вважається повністю задоволеною на користь платника єдиного внеску.

Наказ Мінагрополітики від 06.09.2013 р. № 534

У зазначеному Наказі, який набрав чинності 18.10.2013 р., Мінагрополітики встановило порядок оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері захисту рослин.

Цей Порядок розроблений відповідно до КпАП, Законів України «Про карантин рослин», «Про захист рослин», визначає процедуру складання протоколів про адміністративні правопорушення за порушення, передбачені ст. 831, 105, 106, 18812, 18826 КпАП, розгляду справ про такі адміністративні правопорушення та ведення діловодства в цих справах.

Розглядати справи про адміністративні правопорушення та накладати адміністративні стягнення мають право: Головний державний фітосанітарний інспектор України; головні державні фітосанітарні інспектори в Автономній Республіці Крим, м. Києві, областях, їх заступники, державні фітосанітарні інспектори.

Справа про адміністративне правопорушення розглядається відповідною посадовою особою в 15-денний строк з дня одержання нею протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи.

Постанова по справі про адміністративне правопорушення може бути оскаржена згідно зі ст. 288 КпАП у вищому органі влади, районному, районному у місті, міському чи міськрайонному суді у порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України, з особливостями, встановленими КпАП.

Наказ Мінфіну від 03.09.2013 р. № 787

15.10.2013 р. набрав чинності Наказ Мінфіну, яким затверджено новий порядок повернення коштів, помилково або надміру зарахованих до державного та місцевих бюджетів.

Дія порядку не поширюється на операції з бюджетного відшкодування податку надодану вартість та безспірного списання коштів державного бюджету та місцевих бюджетівна підставі рішення суду.

Повернення помилково або надміру зарахованих до бюджету платежів у національній валюті здійснюється органами Державної казначейської служби України з відповідних бюджетних рахунків для зарахування надходжень, відкритих в органах Казначейства відповідно до законодавства, шляхом оформлення розрахункових документів.

Подання в довільній формі подається платником до органу Казначейства разом з його заявою про повернення коштів з бюджету та оригіналом або копією документа на переказ, або паперовою копією електронного розрахункового документа, які підтверджують перерахування коштів до бюджету.

Заява та подання повертаються відповідними органами Казначейства надавачам безвиконання у таких випадках:

- 1) перевищення встановлених законодавством строків подання заяви та подання дооргану Казначейства;
- 2) невідповідність заяви та подання визначеним формі та/або змісту;
- 3) невідповідність інформації, викладеної у заяві платника, даним, наведеним у поданні, або даним органу Казначейства про зарахування коштів до бюджету;
- 4) подання заяви та подання не за призначенням.

Постанова КМУ від 28.08.2013 р. № 752

24.10.2013 р. набрала чинності Постанова КМУ, якою розроблено методику єдиного підходу до розроблення критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю) (далі – критерії).

Критерії розробляються органом державного нагляду (контролю) у віднесеній до його відання сфері. Вони підлягають перегляду не рідше ніж один раз на три роки.

До кожного ступеня ризику повинно бути віднесено:

- до високого ступеня ризику – до 10 % суб'єктів господарювання;
- до середнього ступеня ризику – до 30 % суб'єктів господарювання;

– до незначного ступеня ризику – 60 % і більше суб'єктів господарювання.

Рекомендованою періодичністю проведення планових заходів державного нагляду (контролю) є:

– для суб'єктів господарювання, що віднесені до високого ступеня ризику, – не частіше ніж один раз на рік;

– для суб'єктів господарювання, що віднесені до середнього ступеня ризику, – не частіше ніж один раз на три роки;

– для суб'єктів господарювання, що віднесені до незначного ступеня ризику, – не частіше ніж один раз на п'ять років.

Постанова ВАСУ від 21.08.2013 р. № К/9991/302 33/12

ВАСУ підтримав позицію податкового органу, який стягнув з платника податку податковий борг відповідно до податкової вимоги, оскільки визнав, що у матеріалах справи міститься корінець першої податкової вимоги, яку було надіслано на адресу платника податків за його місцезнаходженням рекомендованим листом з повідомленнями про вручення; зазначений лист був повернутий до податкового органу з відміткою поштової служби про закінчення строку зберігання поштового відправлення.

З огляду на це ВАСУ зазначив, що платник зобов'язаний забезпечити отримання ним кореспонденції за адресою, яка фактично являється його місцезнаходженням і за якою податковий орган правомірно надсилає всю адресовану платникові кореспонденцію. У разі невиконання цього обов'язку платник не має права посилатися на неотримання ним кореспонденції податкового органу як на обставину, що звільняє його від відповідальності у зв'язку з настанням негативних для нього наслідків. Ні ПКУ, ні наказ ДПАУ від 24.12.2010 № 1037 «Про затвердження Порядку направлення органами державної податкової служби податкових вимог платникам податків» не містять норми про необхідність повторного відправлення платнику податків податкової вимоги, тому орган державної податкової служби не має повноважень повторно надсилати податкову вимогу.

Постанова КМУ від 21.08.2013 р. № 683

Шляхом видачі фінансових казначейських векселів здійснюється реструктуризація фактичної бюджетної заборгованості, що утворилася станом на 01.01.2013 р.

Також шляхом видачі векселів здійснюється відшкодування сум ПДВ, підтверджених за результатами перевірки, але не відшкодованих на звітну дату платнику податків, який подав заяву про відшкодування ПДВ шляхом отримання фінансових казначейських векселів, за умови, що сума відшкодування становить не менше 500 тис. грн.

Відповідною постановою затверджено порядок видачі, обігу, обліку фінансових казначейських векселів, виданих як електронний документ, та сплати за ними.

Платниками за казначейськими векселями є органи казначейства.

Казначейський вексель є простим векселем.

Авалювання казначейських векселів не здійснюється.

Казначейські векселі складаються в документарній формі як електронний документ.

Казначейські векселі видаються в національній валюті із зазначенням особи, якій чи за наказом якої має бути здійснений платіж за векселем.

Казначейство видає казначейські векселі розпорядникам (одержувачам) бюджетних коштів і платникам ПДВ на підставі їх заяв про обрання способу погашення бюджетної заборгованості шляхом одержання казначейських векселів.

Видача казначейського векселя прирівнюється до видачі платнику податків суми відшкодування ПДВ шляхом перерахування коштів з бюджетного рахунка на відповідний рахунок платника податків.

Казначейські векселі можуть використовуватися векселедержателями для:

- погашення кредиторської заборгованості за згодою відповідних кредиторів. Розрахунки казначейськими векселями здійснюються за вексельними сумами;
- продажу юрособам або здійснення операцій обліку в банках;
- застави з метою забезпечення виконання зобов'язань.

Права та обов'язки за казначейськими векселями виникають у день здійснення в системі електронного обігу фінансових векселів електронного запису про першого векселедержателя передачі інформації про реквізити казначейського векселя операторам, які обслуговують векселедавця та першого векселедержателя.

Оборот казначейського векселя починається з дня його видачі в системі електронного обігу фінансових векселів.

Оплата за казначейськими векселями здійснюється органами казначейства шляхом перерахування на день сплати коштів до Розрахункового центру, який того ж дня перераховує кошти банку-оператору для здійснення оплати векселедержателям у розмірі вексельних сум за рахунок коштів, передбачених у держбюджеті.

Лист Укрдержархіву від 22.07.2013 р. № 04/2404

Своїм листом Укрдержархів нагадав про відповідальність за порушення ст. 921 КпАП, якою може бути:

- попередження або штраф на громадян від 3 до 7 НМДГ;
- попередження або штраф на посадових осіб від 5 до 10 НМДГ.

Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених ч. 1 цієї статті:

- штраф на громадян від 7 до 20 НМДГ;
- штраф на посадових осіб від 10 до 40 НМДГ.

Зазначена стаття стосується лише архівних документів. Відповідальність за порушення зберігання інших документів передбачена іншими нормами законодавства.

Ухвала ВАСУ від 20.07.2012 р. № К/9991/67519/11

ВАСУ підтримав рішення судів попередніх інстанцій, якими було відмовлено Луганському обласному відділенню Фонду соціального захисту інвалідів у стягненні адміністративно-господарських санкцій та пені за незайняті робочі місця з наступних причин:

- підприємством надавалася міському центру зайнятості інформація про наявність робочих місць для працевлаштування інвалідів, що підтверджується копіями звітів форми № 3-ПН;

- підприємство зверталось до голови міського товариства інвалідів із повідомленням про наявність вакансій для осіб з обмеженими можливостями;

- підприємством здійснювався пошук інвалідів з метою їх працевлаштування за умови позитивного висновку медичної комісії.

Таким чином, ВАСУ дійшов висновку про вжиття роботодавцем необхідних заходів для недопущення господарського правопорушення щодо працевлаштування інвалідів.

Лист Мінсоцполітики від 12.07.2013 р. № 3187/0/10 13/13

Мінсоцполітики зазначило, що п. 25 Типових правил внутрішнього трудового розпорядку для робітників і службовців підприємств, установ, організацій, затверджених постановою Держкомпраці СРСР за погодженням з ВЦРПС від 20.07.1984 р. № 213, який містить інші види дисциплінарних стягнень, окрім догани та звільнення, не відповідає нормам ст. 147 КЗпП у частині заходів дисциплінарних стягнень, що можуть застосовуватися до працівників за порушення трудової дисципліни.

Тому, з огляду на п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України цей пункт не можна використовувати при розробленні підприємствами, установами та організаціями місцевих правил внутрішнього трудового розпорядку.

Фінансовий моніторинг

Рішення НКЦПФР від 10.09.2013 р. № 1752

Розширено перелік підстав для проведення позапланових перевірок відповідності діяльності суб'єктів первинного фінмоніторингу вимогам законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

У разі виникнення під час проведення планової перевірки підстав для позапланової перевірки, за погодженням з головою НКЦПФР такі питання підлягають перевірці у рамках цієї планової перевірки.

Доручення на проведення позапланової перевірки видається на строк не більше 30 робочих днів. Строк перевірки може бути продовжений за

обґрунтованим письмовим зверненням керівника робочої груп але не більше ніж на десять робочих днів.

Постанова НБУ від 29.08.2013 р. № 339

НБУ зобов'язаний повідомити банк про проведення планової виїзної перевірки не пізніше ніж за 10 календарних днів до її початку. Повідомлення оформляється службовим листом НБУ або електронним повідомленням, підписується керівником НБУ і направляється засобами поштового або електронного зв'язку НБУ. Таке повідомлення повинне містити наступну інформацію:

- дати початку та закінчення виїзної перевірки;
- період, що підлягає виїзній перевірці;
- інформацію про керівника інспекційної групи та контактний телефон.

НБУ з метою проведення дистанційного нагляду з питань фінмоніторингу має право запитувати у банку інформацію, документи та пояснення про проведені операції.

Керівник банку зобов'язаний забезпечити виконання запиту НБУ у визначених у ньому обсягах, порядку та термінах.

Ліцензії, патенти, дозволи

Наказ Мінекономрозвитку від 03.09.2013 р. № 1064

Порядок встановлює механізм здійснення контролю за дотриманням держадміністратором, дозвільними органами вимог законодавства з питань видачі документів дозвільного характеру, за створенням і забезпеченням функціонування дозвільних центрів.

Контроль здійснює Державна служба з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва (Держпідприємництва) шляхом проведення планових і позапланових перевірок.

Строк проведення планових і позапланових перевірок не може перевищувати п'ять робочих днів.

Результати перевірки оформляються актом перевірки, який складається в довільній формі у двох примірниках.

Наказ МОЗУ від 28.03.2013 р. № 244

Встановлюється єдина процедура здійснення контролю за дотриманням ліцензійних умов госпдіяльності з переробки донорської крові та її компонентів, виготовлення з них препаратів, діяльності банків пуповинної крові, інших тканин і клітин людини.

Контроль здійснюється шляхом проведення планових і позапланових перевірок.

Ліцензіат може залучати третіх осіб з метою захисту своїх прав.

За результатами перевірок складається акт перевірки.

Рішення про анулювання ліцензії приймається органом ліцензування протягом 10 робочих днів з дати встановлення підстав для анулювання та

вручається ліцензіату із зазначенням підстав анулювання не пізніше трьох робочих днів з дати прийняття. Рішення про анулювання ліцензії набирає чинності через 30 днів з дня прийняття.

У разі надання ліцензіатом протягом 30 днів з дня прийняття рішення про анулювання ліцензії скарги до експертно-апеляційної ради при органі з питань ліцензування дія рішення про анулювання зупиняється до прийняття уповноваженим органом рішення.

Ліквідація та банкрутство

Постанова ВГСУ від 17.10.2013 р. № 922/1226/13

ВГСУ, скасувавши рішення суду апеляційної інстанції та припинивши апеляційне провадження відкрите за апеляційною скаргою на ухвалу місцевого господарського суду про відмову у зупиненні провадження у справі про банкрутство зазначив, що можливість оскарження такої ухвали відповідно до Господарського процесуального кодексу України та Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» не передбачена, тому, навіть, відкриття апеляційного провадження за такою скаргою є неправомірним.

Постанова ВГСУ від 14.10.2013 р. № 908/1597/13

Своєю Постановою ВГСУ залишив у силі Постанову суду апеляційної інстанції, якою скасовано Ухвалу місцевого господарського суду про порушення провадження у справі про банкрутство фермерського господарства.

ВГСУ звернено увагу на ч. 1 ст. 93 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», відповідно до якої підставою для визнання фермерського господарства банкрутом є його неспроможність задовольнити протягом шести місяців після закінчення відповідного періоду сільськогосподарських робіт вимоги кредиторів за грошовими зобов'язаннями та/або зобов'язання, щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне та інше соціальне страхування, повернення невиконаних коштів Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

За Законом факт безспірності вимог кредитора виникає з моменту, коли грошові вимоги кредитора підтверджуються документами, за якими відповідно до законодавства здійснюється списання коштів з рахунків боржника, зокрема виконавчими.

Враховуючи цю норму, апеляційна інстанція вірно визначилась, що на момент порушення справи про банкрутство у цій справі, строк неспроможності виконання своїх грошових вимог боржником не сплив.

Наказ Мінекології від 29.08.2013 р. № 375

04.10.2013 р. набрав чинності Наказ Мінекології, яким затверджено порядок, який встановлює процедуру визначення, погодження Мінекології,

центральноними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через міністра екології та природних ресурсів України, кандидатури організатора аукціону під час організації проведення аукціонів у провадженні у справах про банкрутство та вимоги до них стосовно майна державних підприємств, що належать до сфери управління Мінекології, та підприємств, у статутному капіталі яких частка державної власності перевищує 50 %, повноваження з керуваннями корпоративними правами держави щодо яких здійснюють Мінекології.

Замовником аукціону є керуючий санацією або ліквідатор, призначений у справі про банкрутство боржника господарським судом у порядку, встановленому Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом».

Організатор аукціону визначається замовником за погодженням з Мінекології та повинен відповідати таким вимогам:

– бути юридичною особою, зареєстрованою у встановленому законом порядку, що має право здійснювати продаж майна шляхом проведення аукціону;

– наявність досвіду проведення аукціонів не менше трьох років;

– наявність технічних можливостей для забезпечення продажу майна боржника шляхом проведення аукціону (з урахуванням виду та особливостей майна, що підлягає продажу).

Організатором аукціону не може бути зацікавлена особа стосовно боржника, кредиторів і замовника аукціону.

Грошові розрахунки, РРО

Лист Міндоходів від 07.10.2013 р. № 20223/7/99-99-22-01-03-17/1216

У зв'язку з виключенням із Держреєстру РРО касових апаратів, які не забезпечують передачу електронної звітності, Міндоходів роз'яснило порядок скасування реєстрації таких моделей.

Діючий з 18 жовтня 2013 р. «міндоходівський» порядок реєстрації РРО (затверджений наказом № 417) передбачає місячний строк попередження суб'єкта господарювання про проведення скасування реєстрації РРО.

Таким чином, до отримання відповідного повідомлення та протягом місяця після його отримання можна застосовувати наявну касову техніку та здійснювати заходи щодо її доопрацювання або заміни.

Податкове відомство вирішило попередити суб'єктів господарювання до 1 листопада 2013 р. і скасувати реєстрацію РРО до 1 грудня 2013 р.

Наказ Міндоходів від 01.10.2013 р. № 522

Міндоходів відзначило, що особливістю нової редакції Держреєстру РРО (затверджений наказом Міндоходів від 01.10.2013 р. № 522) стало виключення моделей касових апаратів, які не передавали звітність в електронній формі.

У нову редакцію Реєстру увійшли 69 моделей. Усі вони відповідають сучасним вимогам і забезпечують передачу звітної інформації до органів доходів і зборів в електронній формі.

Податківці нагадали про обов'язок користувачів касової техніки звітувати до органів Міндоходів в електронному вигляді. З 1 січня 2014 р. вводиться відповідальність за неподання електронної звітності з РРО.

Лист Міндоходів від 27.09.2013 р. № 12061/6/99-99-22-61-03-15/1187

Міндоходів відзначило, що суб'єкти господарювання, які використовують РРО та подають до податкової інспекції по дротових або бездротових каналах зв'язку електронні копії розрахункових документів і фіскальних звітних чеків, паперовий звіт за формою № ЗВР-1 не подають.

Разом з тим, звіт за формою № ЗВР-1 подають суб'єкти господарювання, які не застосовують РРО та проводять розрахунки з використанням КОРО та РК.

Наказ Міндоходів від 28.08.2013 р. № 417

Міндоходів затвердило нові нормативно-правові акти щодо застосування РРО:

- порядок реєстрації та застосування РРО для реєстрації розрахункових операцій за товари (послуги);
- порядок реєстрації та застосування РРО для реєстрації операцій з купівлі-продажу іноземної валюти;
- порядок реєстрації та ведення РК, КОРО;
- порядок опломбування РРО.

Основні нововведення:

- спеціальні форми заяв для реєстрації РРО, КОРО та журналів використання РРО;
- можливість реєстрації РРО та КОРО шляхом подання заяв у електронному вигляді;
- зменшення кількості документів, що подаються для реєстрації РРО;
- оприлюднення даних про реєстрацію РРО, КОРО, РК і журналів використання РРО на офіційному сайті Міндоходів.

Після вступу в законну силу нових порядків (у день їх офіційного опублікування) у поки ще діючому наказі ДПАУ № 614, що містить їх аналоги, залишаться:

- положення про форму та зміст розрахункових документів;
- форма № ЗВР-1 «Звіт про використання реєстраторів розрахункових операцій (розрахункових книжок)» та Порядок подання звітності, пов'язаної із застосуванням РРО або використанням РК.

Галузі і сфери діяльності

IT та телекомунікації

Рішення Нацради з питань телебачення і радіомовлення від 18.09.2013 р. № 1775

Цим Рішенням Нацрада з питань телебачення та радіомовлення внесла зміни до Положення про скасування санкції «оголошення попередження», якими передбачила, що санкція «оголошення попередження», застосована за порушення умов ліцензії та вимог чинного законодавства у сфері телебачення і радіомовлення щодо ліцензії, яка була анульована або втратила чинність, вважається автоматично скасованою та не враховується під час подальшої діяльності ліцензіата.

Транспортні та експедиторські послуги

Лист Держтранс-інспекції від 24.07.2013 р. № 3989/10/15-13

Держтрансінспекція у цьому листі зазначила, що діяльність суб'єктів господарювання з надання послуг з перевезення небезпечних вантажів, пов'язаних із переміщенням небезпечних вантажів від місця їх виготовлення чи зберігання до місця призначення з підготовкою вантажу, тари, транспортних засобів та екіпажу, прийманням вантажу, здійсненням вантажних операцій та короткостроковим зберіганням вантажів на всіх етапах переміщення, підлягає ліцензуванню, а суб'єкт господарювання повинен отримати ліцензію – право на здійснення цієї діяльності.

Постанова КМУ від 26.06.2013 р. № 704

КМУ вніс зміни до Порядку здійснення габаритно-вагового контролю, якими передбачив, що якщо рух великовагових та/або великогабаритних транспортних засобів здійснюється без відповідного дозволу або внесення плати за їх проїзд, така плата визначається за пройденою частиною маршруту по території України або за частину, яку перевізник має намір проїхати, у разі перевищення нормативу хоча б одного вагового або габаритного параметру:

- до 10 % – у подвійному розмірі;
- на 10–40 % – у потрійному розмірі.

Змінами також передбачено, що обмеження або заборона руху в денну пору доби за температури повітря вище +28 С° поширюється на транспортні засоби фактичною масою понад 24 т і навантаженням на вісь 7 т.

Будівництво

Постанова КМУ від 17.10.2013 р. № 759

Вказаною постановою внесено зміни до Порядку затвердження проектів будівництва та проведення їх експертизи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.05.2011 р. № 560.

На підставі обґрунтованого подання, погодженого з Мінрегіоном, Мінекономрозвитку та Мінфіном, Кабінет Міністрів України може прийняти рішення щодо затвердження проекту будівництва за чергами, визначеними в техніко-економічному обґрунтуванні (техніко-економічному розрахунку,

ескізному проекті), схваленому ним в установленому порядку, та в завданні на проектування.

Зміни до затверджених (схвалених) проектів будівництва вносяться на підставі завдання на проектування. Схвалення та перезатвердження проектів будівництва здійснюється у порядку, встановленому для їх затвердження.

Постанова КМУ від 02.10.2013 р. № 735

Вказаною постановою викладено в новій редакції Порядок накладення штрафів за правопорушення у сфері містобудівної діяльності, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 6 квітня 1995 р. № 244.

Справи про правопорушення у сфері містобудівної діяльності розглядаються Держархбудінспекцією та її територіальними органами.

У разі вчинення одним суб'єктом містобудування двох або більше правопорушень у сфері містобудівної діяльності штраф накладається за кожне правопорушення окремо.

Штраф за правопорушення може бути накладено на суб'єкта містобудування протягом шести місяців з дня виявлення правопорушення, але не пізніше ніж через три роки з дня його вчинення. Днем виявлення правопорушення є день складення акта перевірки відповідного суб'єкта містобудування.

Справа про правопорушення у сфері містобудівної діяльності розглядається посадовою особою інспекції, до повноважень якої належить розгляд таких справ, протягом 15 днів з дня одержання зазначеною особою протоколу про правопорушення у сфері містобудівної діяльності та інших матеріалів справи.

Справа може розглядатися за участю суб'єкта містобудування, який притягається до відповідальності, або його уповноваженого представника, експертів, інших осіб. Неприбуття суб'єкта містобудування у визначений час і місце не перешкоджає розгляду справи.

Постанову про накладення штрафу може бути оскаржено суб'єктом містобудування, щодо якого її винесено, досуду протягом 15 днів з дня її винесення. Оскарження постанови про накладення штрафу в установлений строк зупиняє її виконання до набрання законної сили відповідним рішенням суду.

Наказ Мінекономрозвитку від 19.08.2013 р. № 998/764/388

Цим наказом визнано таким, що втратив чинність, наказ Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України, Державного комітету у справах містобудування і архітектури України від 23.09.1996 р. № 127/201/173 «Про затвердження Положення про фінансування та державне кредитування капітального будівництва, що здійснюється на території України», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 10.10.1996 р. за № 588/1613.

Положення, що втратило чинність, було обов'язковим для застосування підприємствами та організаціями всіх форм власності та органами виконавчої

влади всіх рівнів при фінансуванні та кредитуванні за рахунок державних і змішаних капітальних внесків при здійсненні нового будівництва, розширення, реконструкції, технічного переозброєння діючих підприємств, проектних робіт, витрат на проведення конкурсів (тендерів), консервації (розконсервації) об'єктів, а також придбання обладнання, що не потребує монтажу та не входить до кошторису будов.

Фінансові послуги

Лист НБУ від 16.10.2013 р. № 29-209/17998

Зарахування надходжень в інвалюті в межах України на поточний рахунок фізособи (резидента або нерезидента) в інвалюті здійснюється тільки за договором дарування валютних цінностей, посвідченим нотаріально.

Якщо фізособа-отримувач переказу не має в банку рахунків і не була ідентифікована банком, то уповноважений банк зараховує гривневий еквівалент від продажу надходжень в інвалюті фізособі на окремий аналітичний рахунок балансового рахунку 2909 «Інша кредиторська заборгованість за операціями з клієнтами банку» до часу звернення фізособи в банк для відкриття поточного рахунку в гривнях.

Наказ Мініну від 09.10.2013 р. № 866

Затверджено зміни до:

- порядку формування Єдиного реєстру розпорядників та одержувачів бюджетних коштів;
- порядку складання фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів;
- порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державного казначейства України;
- порядку відкриття та закриття рахунків у національній валюті в органах Державного казначейства України.

Лист НБУ від 24.09.2013 р. № 29-209/14427

НБУ вказав, що перерахування учасниками або членами міжнародної платіжної системи комісійної винагороди іншим фінансовим установам (у т. ч. банкам) за надані ними на території України послуги переказу коштів здійснюється виключно у гривні.

Рішення НКЦПФР від 28.08.2013 р. № 1600

У перелік підстав для позапланової перевірки додатково внесені:

- виконання судових рішень, вимога правоохоронних органів та інших органів державної влади;
- необхідність перевірки виконання рішень чи розпоряджень про усунення порушень законодавства про ЦП;

– неподання у встановлений строк документів на письмовий запит НКЦПФР при здійсненні невиїзної перевірки, а також письмових пояснень про причини, що перешкоджають поданню таких документів;

– виявлення та підтвердження недостовірності в документах, наданих за письмовим запитом НКЦПФР, у т. ч. за запитом щодо здійснення невиїзної перевірки, або якщо такі документи не дають змогу оцінити виконання вимог законодавства про ЦП.

Рішення ФГВФО від 20.08.2013 р. № 26

Постанова НБУ від 20.08.2013 р. № 327

Рішення НКЦПФР від 20.08.13 р. № 1523

Метою створення перехідного банку є виведення неплатоспроможного банку з ринку шляхом передачі частини його активів і зобов'язань перехідному банку з подальшим продажем інвестору.

Зобов'язання за внесками фізосіб неплатоспроможного банку, гарантовані Фондом гарантування внесків фізосіб, передаються перехідному банку в повному обсязі.

Засновником перехідного банку є Фонд гарантування внесків фізосіб.

НБУ видає перехідному банку банківську ліцензію та генеральну ліцензію на здійснення валютних операцій протягом одного дня.

Статут перехідного банку не вимагає попереднього узгодження з НБУ.

На перехідний банк не поширюються встановлені Нацбанком обов'язкові економічні нормативи, ліміти валютної позиції, нормативи обов'язкового резервування.

Рішення НКЦПФР від 15.08.2013 р. № 1518

Вимоги поширюються на депозитарні установи, емітентів і Центральний депозитарій ЦП при укладенні ними договору про надання реєстру власників іменних ЦП, внесення змін до нього.

У договорі обов'язково повинні бути вказані:

- реквізити сторін договору;
- інформація про вартість і порядок оплати послуги;
- спосіб і порядок обміну інформацією між сторонами;
- умови про порядок розкриття інформації, яка належить до інформації з обмеженим доступом.

Договір повинен містити інформацію про вартість послуг певної особи або вказівка на те, що емітент погоджується з тарифами, встановленими певною особою на момент укладання договору.

Договір повинен містити строки та спосіб повідомлення емітента певною особою про зміни до тарифів на послуги певної особи.

Рішення НКЦПФР від 13.08.2013 р. № 1465

Виконання біржових контрактів (договорів) з ЦП, укладених на фондовій біржі, здійснюється за принципом «поставка ЦП проти оплати», крім окремих визначених операцій.

Документом, що підтверджує проведення розрахунків за біржовими контрактами, є відомість сквитованих розпоряджень (реєстр укладених договорів) з підтвердженням кліринговим депозитарієм (особою, яка провадить клірингову діяльність) проведення розрахунків.

Інформація про ціни (біржовий курс, остання поточна ціна або результати котирування) ЦП розміщується на сайті біржі та подається в загальнодоступній базі даних НКЦПФР, а також може публікуватися в ЗМІ (у т. ч. електронних) і бути надана біржою будь-якій зацікавленій особі протягом трьох років після дати здійснення операцій із ЦП.

Рішення НКЦПФР від 06.08.2013 р. № 1415

Порядок встановлює:

– механізм анулювання викуплених АТ акцій та підвищення номінальної вартості решти акцій без зміни розміру статутного капіталу;

– строки та порядок реєстрації НКЦПФР випуску акцій нової номінальної вартості у зв'язку з прийняттям АТ рішення про анулювання викуплених АТ акцій без зміни розміру статутного капіталу;

– перелік документів, що подаються до НКЦПФР для реєстрації випуску акцій нової номінальної вартості у зв'язку з прийняттям АТ рішення про анулювання викуплених АТ акцій без зміни розміру статутного капіталу.

Після реєстрації випуску акцій товариству видається свідоцтво про реєстрацію випуску акцій, яке є підставою для присвоєння акціям міжнародного ідентифікаційного номера, переоформлення та депонування в Центральному депозитарії ЦП глобального сертифіката. Раніше видані свідоцтва про реєстрацію випуску акцій анулюються.

Рішення НКЦПФР від 30.07.2013 р. № 1332

Положення визначає порядок оформлення та обліку глобальних сертифікатів і тимчасових глобальних сертифікатів, їх реквізити та перелік документів, що подаються емітентом Центральному депозитарію під час депонування глобальних сертифікатів або тимчасових глобальних сертифікатів.

Глобальний сертифікат і тимчасовий глобальний сертифікат не вимагають технічного захисту їх бланків і повинні бути підписані керівником і головбухом або іншими уповноваженими особами емітента та бути завірені печаткою емітента.

Глобальний сертифікат оформляється після отримання емітентом свідоцтва про реєстрацію випуску ЦП, виданого НКЦПФР.

Рішення НКЦПФР від 16.07.2013 р. № 1248

Внесено зміни до порядку ведення реєстру аудиторських фірм, які можуть проводити аудиторські перевірки профучасників ринку ЦП.

Підставою для внесення змін до реєстру є зміна строку дії сертифіката працівників або керівника аудиторської фірми.

Підставами для виключення аудиторської фірми з реєстру є:

- втрата бездоганної ділової репутації;
- закінчення строку дії свідоцтва.

Встановлено особливості навчання працівників аудиторської фірми. Свідоцтво про навчання видається у разі успішного складання іспиту. Строк дії свідоцтва про навчання – три роки з дати його видачі.

Закон України від 06.07.2012 р. № 5178-VI

Закон визначає правові засади функціонування депозитарної системи України, встановлює порядок реєстрації та підтвердження прав на емісійні цінні папери та прав за ними у системі депозитарного обліку цінних паперів, а також порядок проведення розрахунків за правочинами щодо емісійних цінних паперів.

Встановлено механізми захисту від розкриття та розголошення інформації з системи депозитарного обліку емісійних цінних паперів. Вводяться електронний документообіг та електронний цифровий підпис між професійними учасниками депозитарної системи України, у тому числі щодо прав власності на цінні папери.

Закон України від 04.07.2013 р. № 400-VII

Міжнародні фінансові організації можуть здійснювати емісію процентних або дисконтних облігацій виключно шляхом публічного розміщення на українських фондових біржах.

Емісії облігацій міжнародних фінансових організацій обслуговуються у депозитарній системі України.

Розміщення, продаж і погашення облігацій міжнародних фінансових організацій здійснюється в національній валюті.

Рішення НКЦПФР від 20.06.2013 р. № 1101

Затверджено нову редакцію Порядку погодження набуття особою істотної участі в профучасниках фондового ринку або збільшення її таким чином, що зазначена особа буде прямо чи опосередковано володіти або контролювати 10, 25, 50 і 75 % статутного капіталу такого учасника чи права голосу придбаних акцій (часток) у його органах управління.

Особа має узгодити істотну участь у профучасниках фондового ринку як на первинному, так і на вторинному ринку незалежно від того, яким чином така істотна участь набувається.

Узгодження НКЦПФР придбання опосередкованої істотної участі не вимагається, якщо власник участі має опосередковану істотну участь у профучаснику фондового ринку, але не здійснює контроль прямого або опосередкованого власника.

Розширено перелік документів, що подаються для отримання погодження.

Об'єкти правовідносин

Земля

Закон від 24.10.2013 р. (законопроект № 3099 від 16.08.2013 р.)

Як видно з назви Закону, метою його прийняття є здешевлення вартості робіт з підготовки та проведення земельних торгів.

Так, Законом передбачено зниження граничного рівня виплати винагороди виконавцю земельних торгів з 3500 до 2000 НМДГ та звільнення організаторів торгів від обов'язкового публікування інформації про проведення земельних торгів у засобах масової інформації загальнодержавної, регіональної та місцевої сфери розповсюдження. З набранням чинності Законом оприлюднення такої інформації у друкованих ЗМІ може здійснюватися лише за бажанням організаторів земельних торгів.

Постанова КМУ від 09.10.2013 р. № 739

Внесено зміни до Положення про порядок надходження, зберігання, використання та обліку матеріалів Державного картографо-геодезичного фонду України, затвердженого постановою КМУ від 22.07.1999 р. № 1344.

Зокрема, викладено в новій редакції Додаток 1 до Положення, яким визначений перелік документів, що підлягають передачі Державному картографо-геодезичному фонду України з установленим строком зберігання.

Встановлено, що функції з ведення Держкартгеофонду виконує визначене Держземагентством державне підприємство, яке належить до сфери його управління.

Постанова КМУ від 02.10.2013 р. № 726

Внесено зміни до постанов КМУ від 01.08.2011 р. № 835 «Деякі питання надання Державним агентством земельних ресурсів та його територіальними органами адміністративних послуг» та від 17.10.2012 р. № 1051 «Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру».

Зокрема, перелік адміністративних послуг, що надаються територіальними Держземагентства на безоплатній основі, доповнено послугами, які надаються за зверненням органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування (держреєстрація земельної ділянки та обмежень у використанні земель; внесення відомостей до Держземкадастру та надання відомостей з такого кадастру).

Встановлено, що визначені кадастрові номери, але не присвоєні земельним ділянкам, вважаються присвоєними, а земельні ділянки – зареєстрованими в Держземкадастрі з моменту письмового звернення замовника документації із землеустрою, на підставі якої було визначено кадастровий номер земельної ділянки, без подання електронного документа та справляння плати за держреєстрацію земельної ділянки, якщо така документація була затверджена до 01.01.2013 р.

Також викладено в новій редакції форму рішення державного кадастрового реєстратора про відмову у внесенні відомостей (змін до них) до Держземкадастру.

Постанова КМУ від 02.10.2013 р. № 725

Постановою внесені зміни до Порядку розроблення проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, затвердженого постановою КМУ від 02.11.2011 р. № 1134.

Зокрема, договір між землевласником (землекористувачем) і розробником проекту землеустрою визначений самостійною підставою для розробки такого проекту.

Крім того, приведено у відповідність із діючим законодавством перелік осіб, які вправі виступати розробниками проекту землеустрою. Такими особами можуть бути:

- юридичні особи, що володіють необхідним технічним і технологічним забезпеченням та у складі яких працюють не менш як два сертифікованих інженери-землевпорядники;

- фізичні особи-підприємці, які володіють необхідним технічним і технологічним забезпеченням та є сертифікованими інженерами-землевпорядниками;

- до 01.01.2015 р. – суб'єкти господарювання, які до 04.12.2012 р. отримали ліцензії на проведення робіт із землеустрою та мають у своєму складі інженера-землевпорядника, якого включено до Державного реєстру сертифікованих інженерів-землевпорядників.

Постанова КМУ від 02.10.2013 р.

Постановою внесені зміни до Порядку розроблення проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, затвердженого постановою КМУ від 02.11.2011 р. № 1134.

Зокрема, скасовується обов'язковість подачі рішення органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування або рішення суду під час укладання договору на розробку проектів землеустрою.

Крім того, зі складу документації із землеустрою виключаються копії документів, що посвідчують право на земельну ділянку.

Постанова ВСУ від 18.09.2013 р. у справі № 6-99цс13

ВСУ в Постанові зазначив, що спірний договір оренди землі хоч і не підписаний позивачем, проте пройшов державну реєстрацію, а тому він є укладеним, внаслідок чого за рішенням суду може бути визнаний недійсним.

За таких обставин висновок судів попередніх інстанцій про витребування спірної земельної ділянки із чужого незаконного володіння без визнання спірного договору оренди землі недійсним не ґрунтується на вимогах чинного законодавства.

Наказ Мінагропроду від 09.09.2013 р. № 537

Згідно з Наказом визнано такими, що втратили чинність, накази Держкомзему, якими затверджена Інструкція про заповнення бланків державних актів на право власності на земельну ділянку та на право постійного користування земельною ділянкою та внесені зміни до вказаної Інструкції.

Наказ Мінагропроду від 09.09.2013 р. № 538

Наказ Держкомзему від 26.08.1997 р. № 85, яким затверджене Положення про земельно-кадастрову інвентаризацію земель населених пунктів, визнано таким, що втратив чинність.

Наказ Мінагропроду від 26.09.2013 р. № 575

Визнано таким, що втратив чинність, наказ Держкомзему щодо затвердження Положення про акумулювання, перерозподіл і використання коштів спеціального фонду Держкомзему.

Лист Держземагентства від 28.08.2013 р. № 15536/17/4-13

Держземагентство роз'яснило, що після реорганізації новоствореній юридичній особі з метою переоформлення права постійного користування земельними ділянками необхідно звернутися із клопотанням до відповідного органу виконавчої влади про надання дозволу на розроблення відповідної документації із землеустрою.

Лист Держземагентства від 22.08.2013 р. № 15203/17/4-13

Держземагентство вважає, що мораторій на відчуження земель сільськогосподарського призначення, встановлений пп. «б» п. 15 розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України, не поширюється на випадки добровільної відмови власника від права власності на таку земельну ділянку.

Постанова ВСУ від 20.08.2013 р. у справі № 3-15гс13

ВСУ в Постанові зазначив, що перехід до нового власника права власності на 70 % приміщень, що входили до складу виробничої бази, є підставою для задоволення судом позовних вимог такого власника про розірвання в судовому порядку договору оренди земельної ділянки, на якій збудована вказана виробнича база, укладеного з попереднім власником приміщень.

Об'єкти правовідносин

Нерухомість

Лист Міндоходів від 27.09.2013 р. № 13548/5/99-99-19-03-02-16

Міндоходів розглянуло питання оподаткування операцій з передачі багатоквартирних будинків з балансу комунального підприємства на баланс ОСББ.

На думку Міндоходів, доходи ОСББ у вигляді основних засобів, переданих у встановленому порядку з комунальної власності на баланс такого об'єднання, не підлягають оподаткуванню податком на прибуток за умови, що таке об'єднання внесено до Реєстру неприбуткових організацій та установ і використовує це майно для забезпечення потреб основної діяльності.

У разі використання майна у інших цілях такі операції підлягають оподаткуванню відповідно до вимог п. 157.11 ст. 157 ПКУ.

Наказ Мін'юсту від 23.09.2013 р. № 1990/5

Цим наказом внесені наступні зміни до Порядку державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень:

– право власності та інші речові права на об'єкти нерухомого майна загальною площею понад 5000 кв. м, що розташовані на земельній ділянці, реєструються з особливостями, визначеними Додатком до наказу Мін'юсту від 02.04.2013 р. № 607/5 «Порядок взаємодії органів державної реєстрації прав та їх посадових осіб»;

– це правило не поширюється на випадки внесення до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно відомостей про речові права на нерухоме майно, реєстрація яких проведена до 01.01.2013 р. відповідно до законодавства, що діяло на момент їх виникнення.

«Укрзалізницю» ввіймали на незаконному зборі персональних даних пасажирів.

«Укрзалізницю» зобов'язали припинити збір персональних даних про пасажирів. Про це йдеться в приписі Державної служби з питань захисту персональних даних. Виявилось, що інформацію про кожного хто користується послугами монополіста, було внесено до незаконної бази даних. Правозахисники стверджують – немає ніякої гарантії, що вказані відомості не будуть передані в розпорядження зацікавлених осіб.

Щодня тисячі українців користуються послугами залізничного транспорту та навіть не здогадуються, що за їх пересуванням велось спостереження. Адже інформація про кожного пасажира вносилася у базу даних «Укрзалізниця» – Єдину автоматизовану систему керування пасажирськими перевезеннями.

У порушенні норм Конституції України пасажирам не повідомлялося про ведення такої бази даних. Не передбачено було й надання згоди на внесення та зберігання даних про їхні поїздки.

Правозахисники стверджують: збір такої інформації може становити суттєву загрозу для прав на приватність. Адже ніхто не гарантує, що зібрана інформація, не буде передана третім особам. Тим хто зацікавлений знати, коли та куди ви поїдете, коли вас не буде вдома або в офісі.

«Така практика вже діяла в Україні з 2001 по 2007 р. Але у 2007 р. «Укрзалізниця» відмовилася від цього, оскільки провела опитування, яке вказало на неефективність цієї функції. Але з 2013 р. знову ввели іменні квитки, які є не лише порушенням прав людини але, й створюють ризик використання особистих даних, не на користь їхньому власнику».

«І мета збору, і сам факт зберігання інформації в базі даних навіть не оприлюднені. Усе це створює можливість для зловживання, наприклад для політичного контролю за пересуванням пасажирів, зокрема для стеження за пересуванням представників опозиції, журналістів і громадських активістів», – вважає М. Щербатюк, програмний директор Української Гельсінської спілки з прав людини.

В. Козак, заступник голови Державної служби з питань захисту персональних даних: «Комфорт значно погіршився, оскільки стало значно складніше людям купити квитки. Є ризики, що інформація може бути журналістів, опозиціонерів і просто людей (зłodії можуть маючи, цю інформацію обікрасти тих, хто поїхав на поїзді). Спеціальна комісія перевірила ці факти та винесла припис – вирішити ці проблеми, зокрема питання щодо використання приватних даних без їхнього використання (відомості про пасажирів не повинні зберігатися)».

Голова Центру інформації про права людини Т. Печончик нагадала про ряд випадків, коли активістів, котрі прямували для участі в мітингах, масово знімалися з поїздів. Так, 17 травня в Донецькій області міліціонери витягли з потяга «Маріуполь – Київ» 30 прихильників ВО «Свобода», які прямували на акцію «Вставай Україно!» до Києва. За її словами, міліціанти задалегіть були поінформовані про особи тих, хто збирався їхати на акцію з Маріуполя залізницею, бо зверталися до кожного за ім'ям і прізвищем.

Для того, аби припинити незаконний збір відомостей Укрзалізницею, Державною службою з питань захисту персональних даних надіслала припис, яким зобов'язала монополіста до 29 листопада цього року припинити внесення персональних даних пасажирів до бази.

Р. Головенко, керівник правових проектів Інституту масової інформації, членкомісії Державної служби з питань захисту персональних даних по перевірці «Укрзалізниці» зазначає, що «Укрзалізниця» та підпорядковані їй структури, хоч і зобов'язані вносити прізвище та ім'я до квитка, не мають права зберігати ці відомості. «Укрзалізниця» як не самостійна організація не повинна робити те, що не входить в її компетенцію, оскільки законодавчо не закріплено збереження приватних даних. Немає доцільності зберігати ці данні, але при цьому це створює незручності для пересічнихлюдей. В Україні є багато даних, які збираються нелегально. Необхідно звертатися, щоб ці данні знищили. Укрзалізниця має час на вивчення цього питання і може як варіант – знищити самостійно, без суду, чи як варіант вона оскаржить ці рішення і все буде передано до суду.

Наразі Українська Гельсінська спілка з прав людини готує колективний позов до «Укрзалізниці», метою якого є залучення персональної інформації з бази даних та притягнення до відповідальності державного підприємства.

Позов буде опублікований на сайті спілки і ним зможе ознайомитися кожен охочий.